

Strategia de dezvoltare
locală a comunei
BORȘ

www.zmo.ro

**Strategia de dezvoltare
locală a comunei
BORȘ**

cuprins

Cuprins

CAPITOLUL I - ANALIZA DIAGNOSTIC	7
1.1. CONTEXT.....	8
1.2. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE	9
1.2.1. <i>Cadrul general</i>	9
1.2.2. <i>Demografie</i>	12
1.2.3. <i>Terenuri și locuințe</i>	15
1.2.4. <i>Infrastructură și echiparea teritoriului</i>	18
1.2.5. <i>Servicii publice</i>	21
1.2.6. <i>Dezvoltare economică</i>	28
1.2.7. <i>Calitatea factorilor de mediu și surse de poluare</i>	41
1.3. ANALIZA PEST	45
CAPITOLUL II - STRATEGIA DE DEZVOLTARE	49
2.1.1. <i>Viziune. Misiune. Obiective</i>	50
2.1.2. <i>Politici și programe sectoriale</i>	52
2.1.3. <i>Portofoliul de proiecte</i>	61
2.1.4. <i>Mecanismul de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei de dezvoltare</i>	80

CAPITOLUL I - Analiza diagnostic

1.1. CONTEXT

Zona Metropolitană Oradea a fost creată prin asocierea municipiului Oradea cu unitățile teritorial-administrative localizate în aria de proximitate, respectiv comunele Biharia, Borș, Cetariu, Nojorid, Oșorhei, Paleu, Sînmartin, Sîntandrei. Astfel, cele 9 localități fondatoare care se situează la granița de vest a României au înființat, prin hotărârea adunării generale a asociațiilor din data de 9 mai 2005, prima asociație de dezvoltare intercomunitară cu personalitate juridică din România, în format de arie metropolitană.

La data de 31 iulie 2007, comuna Girișu de Criș a aderat la asociație, determinând creșterea numărului de asociați la 10 (zece) unități administrativ-teritoriale. Ulterior, comuna Toboliu s-a desprins de Girișu de Criș, devenind o unitate administrativ-teritorială separată, fiind și ea parte a asociației.

Începând din 2 iunie 2010, Zona Metropolitană Oradea (ZMO) numără 12 membri, Adunarea Generală a Asociațiilor (AGA) aprobând cu unanimitate de voturi lărgirea asociației prin includerea comunei Ineu ca membru cu drepturi depline.

Scopul asocierii, așa cum a fost stabilit acesta în documentele de constituire, este de a stimula și sprijini creșterea prosperității teritoriului zonei, respectiv ridicarea bunăstării cetățenilor acesteia, direcția de orientare fiind creșterea continuă a calității vieții. Obiectivul general marchează conceptul de dezvoltare durabilă a teritoriului metropolitan, în contextul formării în perspectivă a unui spațiu urbanistic comun celor 9 localități fondatoare, urmărind implementarea tuturor principiilor necesare asigurării unei bine încheiate coeziuni teritoriale. Obiectivele specifice stabilite țin de alinierea Zonei Metropolitane Oradea la standardele economice și sociale euro-atlantice, în consens cu cele naționale, de instaurare în teritoriul metropolitan a unui climat de piață aliniat procedurilor competiționale internaționale și, nu în ultimul rând, de creștere a coeziunii economice și sociale la nivelul zonei. Între principalele direcții de activitate a asociației regăsim elemente legate de promovarea unei strategii coerente de dezvoltare durabilă, de aplicarea unor politici publice care să permită o creștere continuă de valoare adăugată, de atragere, facilitare și

sprijinire a investițiilor directe, de elaborare a unor proiecte cu impact major pentru sustenabilitatea zonei, la care se adaugă o serie de considerente care fac trimitere către viabilizarea unei poziții de pol centru transfrontalier major.

Obiectivul general al acestei strategii de dezvoltare durabilă îl reprezintă creșterea standardului de viață prin valorificarea resurselor existente și promovarea potențialului unității teritorial-administrative. Pentru a duce la îndeplinirea acestui obiectiv trebuie realizată o analiză completă și realistă a situației existente în cadrul comunei Sântandrei corelată cu situația din cadrul Zonei Metropolitane Oradea, a județului Bihor, din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest și nivelul național identificând problemele existente și măsurile care trebuie adoptate și conturarea profilului strategic.

1.2. ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE

1.2.1. Cadrul general

Scurt istoric. Primele mențiuni documentare despre comuna Borș datează din secolul al XII-lea, prin menționarea tribului Borș care a trăit pe teritoriul actual al comunei. În evoluția istorică a comunei se înscriu mai multe etape precum perioada în care teritoriul a aparținut domeniului bisericesc al Episcopului Oradei (secolul XIV) sau perioada în care așezarea a fost distrusă în totalitate în timpul dominației otomane. O dezvoltare mai accentuată s-a petrecut la mijlocul secolului al XVI-lea și apoi la sfârșitul secolului al XVIII-lea, începutul secolului al XIX-lea, când au fost construite mai multe clădiri publice, printre care și sediul vechi al Consiliului Popular Comunal.

Așezare geografică. Comuna Borș este amplasată în nord-vestul județului Bihor, în Regiunea de Dezvoltare Nord - Vest. Situată la 12 km de Municipiul Oradea, comuna Borș este localitate de frontieră între România și Ungaria.

În cadrul Zonei Metropolitane Oradea, comuna Borș este amplasată în zona de nord-vest, învecinându-se la est cu comuna Biharia și municipiul Oradea, la sud cu comuna Sîntandrei, la vest cu comuna Girișu de Criș și Ungaria, iar la nord cu Ungaria.

Organizare administrativă. Comuna Borș are în componență patru sate: Borș (reședință), Sântion, Sântăul Mic și Sântăul Mare. Din punct de vedere demografic, cele mai dezvoltate localități sunt Borș și Sântion, sate traversate de E60.

Accesibilitate. Accesul în comuna Borș se poate realiza atât prin rețelele rutiere, cât și prin rețeaua feroviară. În satele Sântion și Borș accesul poate fi realizat prin intermediul Drumului Național DN1 (E60), care leagă România de Ungaria, ducând spre Debrețin, Budapesta, Viena, Berlin, Paris, etc. Totodată, o rută alternativă este DJ 190 care facilitează conexiunea comunei Borș cu municipiul Oradea. Spre satul Sântăul Mic și Sântăul Mare accesul se realizează prin drumuri comunale.

Accesul în comuna Borș se poate realiza și prin Magistrala Feroviară 300: București Nord - Brașov - Sighișoara - Teiuș - Războieni - Cluj Napoca - Oradea. În comuna Borș nu există, însă, stație CFR, motiv pentru care trebuie utilizate stațiile CFR din municipiul Oradea.

Suprafață. Suprafața totală a comunei Borș este de 43,41 km², din care aproximativ 77% sunt terenuri agricole. Din suprafața totală a Zonei Metropolitane Oradea, comuna Borș ocupă o pondere de 5,76%, fiind una dintre localitățile componente ale Zonei Metropolitane cu cea mai redusă suprafață.

Relief. Comuna Borș este situată în Câmpia Crișurilor, în zona joasă a acesteia. Câmpia joasă constituie rezultatul procesului de acumulare și de eroziune prin divagare a rețelelor hidrografice care coboară din regiunea mai înaltă a Județului Bihor, cu precădere a Crișului Repede. Râurile care drenează câmpia au albiu puțin adânci și nu sunt însoțite de terase. Altitudinea medie în cadrul Câmpiei Crișurilor în zona joasă este de 110 m.

Climă. Clima comunei Borș se află sub influența circulației vestice ce transportă mase de aer oceanic, umede. Media anuală a temperaturii aerului are valori cuprinse între 10°-11°C, valori specifice zonei de câmpie. Cantitatea medie anuală de precipitații înregistrează valori de 550 - 650 mm/an. Vânturile cele mai frecvente sunt cele de sud, urmate cele vestice și cele din sectorul nordic.

Resurse naturale. Comuna Borș se numără printre localitățile care dispun de ape geotermale, alături de Municipiul Oradea, comuna Săcuieni, comuna Marghita, comuna Ciameghiu, comuna Cighid, comuna Beiuș, comuna Livada, comuna Sîntandrei și comuna Toboliu. De asemenea, din terasele Crișului Repede poate fi extras nisipul și pietrișul.

În ceea ce privește fondul funciar, 87,86% din totalul suprafeței agricole din comuna Borș este destinată terenurilor arabile, în timp ce pășunile și fânețele ocupă o pondere de 10,47%, respectiv 1,67% din terenurile agricole.

În comuna Borș există situl comunitar Natura 2000 ROSCI0104 Lunca Inferioară a Crișului Repede. Acesta se întinde și pe alte localități din vecinătate: comuna Sîntandrei, comuna Girișu de Criș și municipiul Oradea. Situl este recunoscut pentru habitatul de Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*, fiind format în proporție de 36% din râuri și lacuri, 26% culturi (teren arabil), 21% pășuni, 15% mlaștini și turbării și 2% alte terenuri arabile. Între cele mai importante specii din cadrul Luncii Inferioare a Crișului Repede amintim: Buhaiul de baltă, Porcușorul de șes, Boarcă, Dunariță, Zvârlugă, Răspăr, Pietrar, Fusar mic, Petroc, etc.

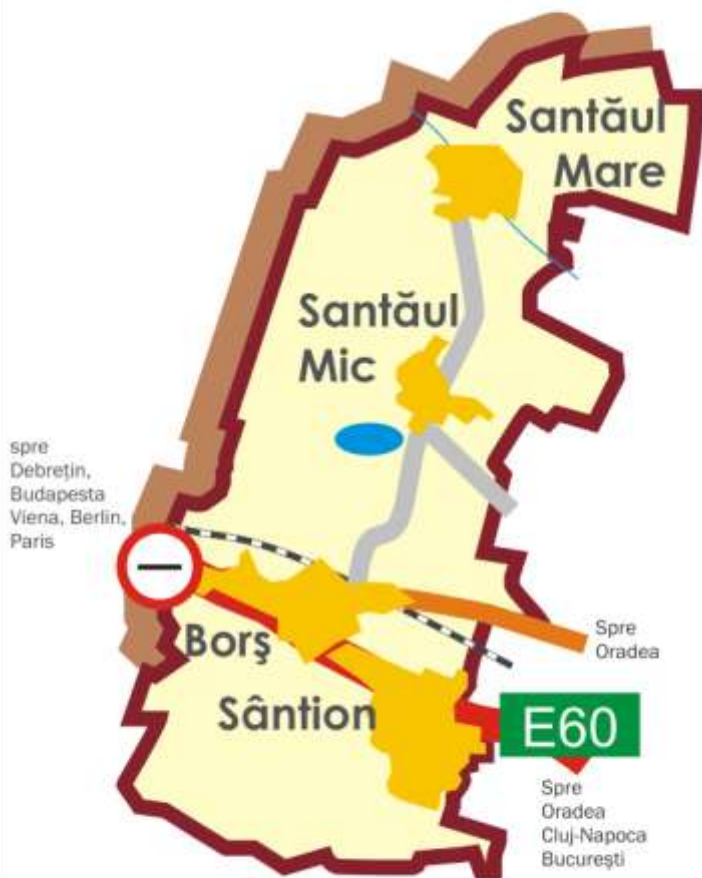
Un alt sit Natura 2000 de pe teritoriul comunei Borș este ROSCI0185 Păduricea de la Santău. Reprezentativ în cadrul acestui sit este habitatul de Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*). Habitatul este foarte bine reprezentat cu Anin negru, Țigănuș și Țipar.

Tot aici a fost identificată Forfecuța bălții - specie din lista roșie (1994) și Buhaiul de baltă cu burta roșie.

Resurse antropice. Din punct de vedere turistic în comuna Borș se remarcă mai multe obiective istorice, precum: Situl arheologic de la Sântion, punct "Movila Mănăstirii", ruinele unei mănăstiri care datează din 1215 - 1567 Epoca medievală, dar și mai multe așezări care datează din Epoca Bronzului și din secolul XVI Epoca medievală.

Comuna Borș dispune de avantajul deținerii celui mai frecventat punct de frontieră dintre România și Ungaria, ceea ce a contribuit semnificativ la dezvoltarea infrastructurii în localitate. Fiind localitate de frontieră, comuna Borș a atras un număr mai ridicat de investitori străini.

COMUNA BORȘ

spre
Debrețin,
Budapesta
Viena, Berlin,
Paris

Spre
Oradea

E60

Spre
Oradea
Cluj-Napoca
București

Amplasare în Zona Metropolitană Oradea

Amplasare în județ

Amplasare în țară

LEGENDA

- Teritoriu UAT
- Limită UAT
- Frontieră de stat
- Localitate
- Cale ferată
- Drum Județean
- Drum Comunal
- Ape curgătoare
- Punct de trecere a frontierei

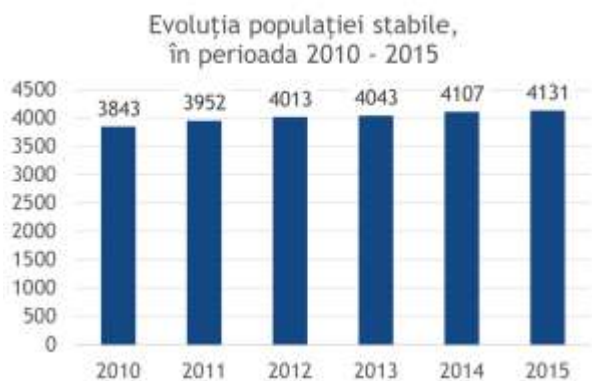
© Addvances, 2011

1.2.2. Demografie

Evoluția populației

Populația stabilă a comunei Borș după domiciliu în 2011 este de 4.131 persoane, cu 0,58% mai mult decât în anul anterior. Trendul demografic al ultimilor ani a fost unul ascendent, în intervalul 2000 - 2011 singurul an în care populația stabilă a comunei a înregistrat o scădere fiind 2001 (-0,83% față de anul 2000). De altfel, în intervalul 2000-2011, comuna Borș a fost una dintre localitățile Zonei Metropolitane Oradea care au avut cea mai mare rată medie anuală de creștere a populației stabile (+0,58%).

Populația după domiciliu a comunei Borș reprezintă doar 1,5% din populația Zonei Metropolitane Oradea, în cadrul căreia contribuția cea mai semnificativă o are municipiul Oradea. Raportat la populația din mediul rural al Zonei Metropolitane Oradea, comuna Borș reprezintă 8%.

Comuna Borș face parte din localitățile Zonei Metropolitane Oradea în cadrul cărora ponderea persoanelor de sex feminin este superioară celei a persoanelor de sex masculin. Astfel, în anul 2014, 51,9% din populația cu domiciliu a localității era de sex feminin și 48,08% de sex masculin. Rata masculinității este de 91,84% (la 100 de persoane de sex feminin revin 91,84 persoane de sex masculin), în ușoară scădere față de anul 2013 (92,82%).

Densitatea populației în comuna Borș este de 95,16 locuitori/km², cu mult sub densitatea medie a

populației în Zona Metropolitană Oradea (370 locuitori/km²). Aceasta din urmă este influențată, însă, de aglomerarea din municipiul Oradea unde densitatea populației este de 1932 locuitori/km².

În ceea ce privește structura etnică a locuitorilor comunei Borș, majoritatea sunt de etnie maghiară (85,88% în anul 2011). Conform Recensământului Populației și Locuințelor, populația de etnie română ocupa o pondere de doar 11,18%. Alte etnii existente la nivel local sunt: rromi (0,76%), slovaci (0,18%).

Comuna Borș este localitatea cu cea mai mare pondere a populației de etnie maghiară din Zona Metropolitană Oradea, fiind urmată de comuna Cetariu (79,72%) și comuna Biharia (80,26%).

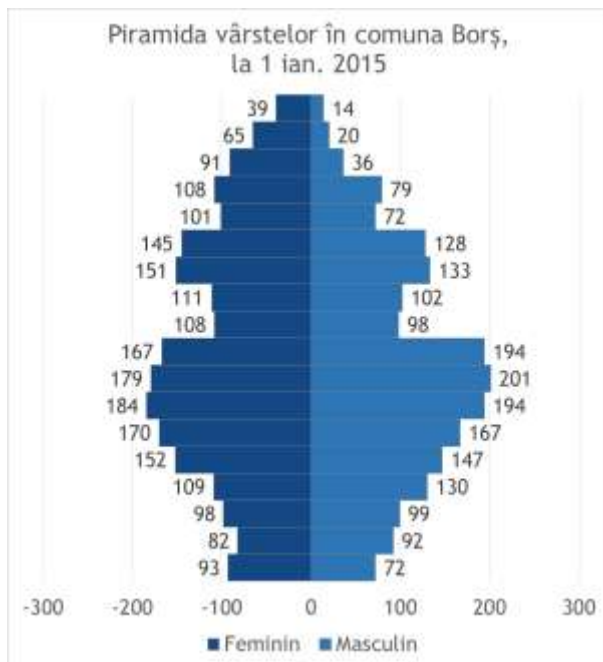
Deși la nivelul Zonei Metropolitane Oradea majoritatea populației este de religie creștin-ortodoxă, distribuția populației din comuna Borș pe confesiuni religioase este diferită. Astfel, datorită populației majoritar maghiare, principala confesiune religioasă din comună este cea reformată (69,97%). Populația creștin-ortodoxă ocupă un procent de doar 8,84% din populația totală, romano-catolicii - 13,76%, penticostalii - 1,55%, bapțiștii - 1,4% și greco-catolicii - 0,79%.

Din totalul populației stabile a comunei Borș în 2014 doar 13,05% sunt tineri (536 persoane). 71,78% din locuitori au vârsta cuprinsă între 15 - 64 ani și 15,36% au peste 65 ani și peste. Astfel, ponderea vârstnicilor de la nivel local este mai mare decât cea de la nivelul Zonei Metropolitane Oradea (13%) și de la nivelul județului Bihor (14,75%).

Durata medie a vieții în 2014, în județul Bihor, este de peste 73,71 ani, cu diferențe mai mari de 7 ani între femeii (77,14 ani) și bărbații (70,24 ani). Durata medie a vieții la nivel județean este în continuă creștere, de la 69,5 ani în anul 2004, ridicându-se până la 71,3 ani în anul 2007, 72,3 ani în 2010 și 73,71 în 2014.

La nivelul județului nu se semnalează diferențe majore între durata medie a vieții pe medii de rezidență: 74,75 ani în mediul urban și 72,75 ani în mediul rural.

Durata medie a vieții înregistrată în anul 2014 la nivel național (74,74 ani) a fost peste pragul județean analizat (73,71 ani).

Indicatori statistici demografici

Comuna Borș este una dintre localitățile componente ale Zonei Metropolitane Oradea care se confruntă cu un grad avansat de îmbătrânire demografică. Gradul de îmbătrânire demografică este de 1177,2%, ceea ce înseamnă că la 1000 tineri (0-14 ani) revin 1177,2 vârstnici (65 ani și peste). Indicele de îmbătrânire demografică este superior valorii existente în cadrul Zonei Metropolitane Oradea (961,4%) sau județului Bihor (954,9%), dar și gradului de îmbătrânire demografică de la nivel național (1018,8%).

Din punct de vedere demografic sunt semnalate și alte probleme, precum rata ridicată de dependență demografică (395,9%). Astfel, gradul de dependență demografică se traduce prin presiunea pe care o exercită populația tânără și vârstnică asupra populației adulte, la 1000 de persoane cu vârsta cuprinsă între 15-64 ani revenind 395,9 persoane cu vârsta între 0-14 ani și peste 65 ani.

Mișcarea naturală și migratorie a populației

Rata sporului natural din comuna Borș a fost negativă în perioada 2005-2013 (excepție 2009), iar începând cu 2014 această valoare este 0. Singurul an în care numărul născuților vii a fost superior numărului deceselor fiind anul 2009 (rata sporului natural 3%). Pe de altă parte, cea mai scăzută valoare a ratei sporului natural a fost înregistrată în anul 2007 (-9,2%), când sporul natural a fost de -20 persoane.

În anul 2013, în comuna Borș au fost înregistrați 36 născuți vii și 38 persoane decedate, astfel încât sporul natural a fost de -2 persoane.

Începând cu anul 2007 în comuna Borș nu a mai fost înregistrat niciun caz de mortalitate infantilă.

În ceea ce privește mișcarea migratorie, în comuna Borș avem de a face cu un sold pozitiv al schimbărilor de domiciliu și al schimbărilor de reședință. Astfel, în anul 2010 numărul stabilirilor cu domiciliu a fost cu 157 persoane mai mare decât cel al plecărilor cu domiciliu, în iar în anul 2013 acest număr a fost de 82 persoane. În anul 2013, 35 persoane s-au stabilit cu reședința în comuna Borș, în timp ce 21 au plecat cu reședința în altă localitate.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Trendul ascendent al populației cu domiciliu în comună în perioada 2001-2015; - Rata de dependență demografică se menține sub nivelul județean, regional și național; - Neînregistrarea în ultimii ani a niciunui caz de mortalitate infantilă la nivel local; - Soldul pozitiv al schimbărilor de domiciliu și al schimbărilor de reședință; - Valoarea ratei divorțialității este superioară celei din ZMO, dar inferioară celei de la nivel județean, regional și național.	<ul style="list-style-type: none"> - Distribuția ușor dezechilibrată a populației pe sexe; - Nivelul ridicat de îmbătrânire a populației; - Valoare 0 a ratei sporului natural al populației;
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Susținerea natalității la nivel național prin stimulente guvernamentale (ajutoare pentru copii, alocații, etc.); - Dezvoltarea economică sustenabilă a zonei poate determina reîntoarcerea populației plecată la muncă în străinătate.	<ul style="list-style-type: none"> - Migrarea populației în străinătate pe fondul crizei economice mondiale; - Reducerea cuantumului indemnizației de maternitate poate determina reducerea ratei natalității; - Îmbătrânirea populației pe fondul scăderii numărului de nou născuți;

1.2.3. Terenuri și locuințe

Terenuri

Comuna Borș se întinde pe o suprafață de 4.341 ha, reprezentând 5,8% din suprafața totală a Zonei Metropolitane și 0,6% din suprafața județului Bihor.

Cea mai mare parte a suprafeței comunei este ocupată de terenurile agricole (77,45% din suprafața totală) utilizate, în principal, pentru cultivarea porumbului, plantelor de nutreț, leguminoaselor de câmp și grâului.

25 de ha din suprafața comunei sunt destinate Parcului Industrial Borș, parc de tip Greenfield, ce oferă investitorilor anumite condiții de concesionare pentru susținerea dezvoltării economice. Parcul industrial dispune de o rețea de drumuri interioare și rețea completă de utilități: canalizare, apă, iluminat public, electricitate, agentul termic, telecomunicații, gaze naturale.

Locuințe

Fondul de locuințe din comuna Borș cuprinde 1549 locuințe în anul 2013. Comparativ cu anul 2010, fondul de locuințe s-a majorat cu doar 187 unități, ceea ce semnifică o creștere de 12,07%. În perioada analizată, fondul de locuințe din mediul rural al Zonei Metropolitane a crescut cu 12,21% (2522 locuințe), iar în mediul urban cu 3,75% (3.319 locuințe).

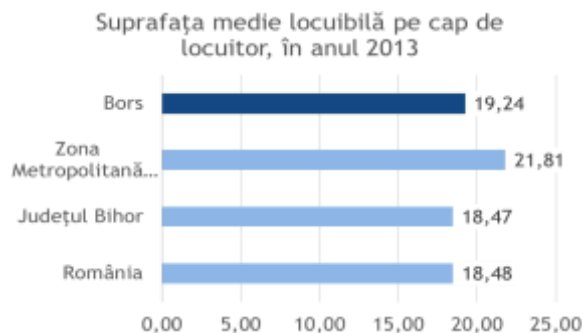
Ritmul mediu anual de creștere a fondului de locuințe a fost de 11,89% în 2011, 1,64% în 2012 și 0 în 2013, cel mai ridicat procent fiind înregistrat în anul 2011.

Suprafața locuibilă existentă la sfârșitul anului 2013 în comuna Borș a fost de 79.077 mp arie desfășurată, ceea ce reprezintă 1,5% din suprafața locuibilă existentă la nivelul Zonei Metropolitane Oradea. Față de anul 2010, suprafața locuibilă a crescut cu 27,20%, reprezentând în cifre absolute 21.510 mp.

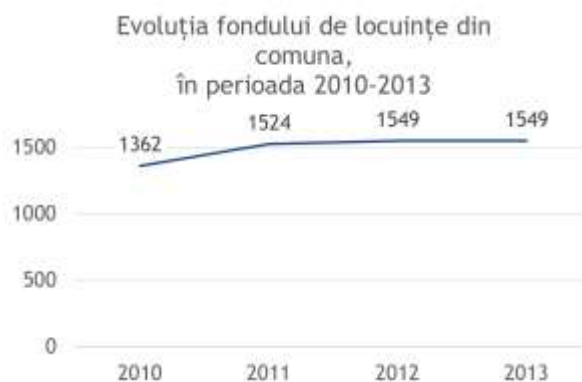
Așadar, la nivelul comunei, suprafața medie locuibilă per locuință a ajuns la 51,05 mp în anul 2013, de la 42,27 mp în anul 2010 (+0,83 mp). În mediul rural al Zonei Metropolitane Oradea, suprafața medie locuibilă per locuință este de 48,41 mp, depășind pragul de la

nivel județean (46,28 mp/locuință și național (47,02 mp/locuință).

Suprafața medie locuibilă per persoană a crescut în perioada 2010-2013, de la 14,98 mp în anul 2010 până la 19,56 în anul 2013. Suprafața medie locuibilă per persoană, în locuințele din Zona Metropolitană Oradea, este cu 3,15 mp mai ridicată în mediul rural (21,81 mp/persoană) față de cel urban (18,66 mp/persoană).

Numărul mediu de persoane ce revin unei locuințe, în anul 2013, în comuna Borș, este de 2,61 persoane/locuință, fiind peste valoarea de la nivelul mediului rural al Zonei Metropolitane Oradea (2,52 persoane/locuință), al județului Bihor (2,51 persoane/locuință), al țării (2,54 persoane/locuință).

În 2013, în comuna Borș s-au finalizat 0 locuințe noi, iar în 2012 25, reprezentând 2,39% din locuințele finalizate în cursul anului în Zona Metropolitană Oradea. În anii 2010-2013, s-au livrat 68 locuințe.

Condiții de locuire

Rețea comercială. Locuitorii comunei Borș pot cumpăra din magazinele comunei atât produse alimentare cât și nealimentare, dar își pot face cumpărăturile și din piețe, galerii comerciale și

supermarketuri din municipiul Oradea - Real, Praktiker, Mobexpert, Obi, Era, Shopping Park, Carrefour, Jysk, Bricostore.

Rețea bancară. Pentru servicii bancare locuitorii comunei apelează la sucursalele și agențiile principalelor bănci de pe piața națională din municipiul Oradea: Volksbank, UniCredit - Țiriac România, Libra Bank, OTP Bank, Reiffeisen Bank, ING Bank , HVB Bank Romania, CEC, Banca Comerciala Carpatica, BCR, Banca Românească, Alpha Bank, Bancpost, Banca Transilvania, BRD, RBS.

Telecomunicații. Companii private asigură accesul populației din comuna Borș la servicii de telefonie fixă și mobilă, internet și cablu TV. De asemenea, Poșta Română oferă servicii de corespondență și coletărie prin intermediul oficiului poștal din comună.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea fondului de locuințe de la nivel local în perioada 2010-2013; - Creșterea ușoară a numărului de locuințe terminate în perioada 2010-2012. - Valoarea mai ridicată a suprafeței medii locuibile pe locuință decât la nivel național.	<ul style="list-style-type: none"> - Valoarea mai scăzută a suprafeței medii locuibile pe cap de locuitor decât la nivel zonal, regional și național. - Scăderea numărului de locuințe terminate în anul 2013.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Programele de reabilitare termică a clădirilor care pot duce la o îmbunătățire a aspectului general al comunei, pe lângă considerentele de mediu care impun astfel de acțiuni; - Programele guvernamentale de îmbunătățire a fondului locativ, precum Programul național de sprijinire a construirii de locuințe proprietate personală; - Existența Programului Prima Casă care sprijină tinerele familii să își cumpere sau să își construiască o locuință; - Dezvoltarea de locuințe sociale; - Existența terenurilor neexploatate în prezent, dar care ar fi oportune pentru desfășurarea unor investiții.	<ul style="list-style-type: none"> - Ritmul haotic al construcțiilor care poate afecta potențialul natural al comunei; - Apariția unor hazarde naturale (inundații, alunecări de teren) poate duce la afectarea fondului locativ.

1.2.4. Infrastructură și echiparea teritoriului

Alimentarea cu apă potabilă

Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile din comuna Borș era, la sfârșitul anului 2013, de 26,1 km. Raportată la lungimea rețelei de distribuție a apei potabile din localitățile rurale de la nivelul ZMO, comuna Borș deținea 10,86% din total.

Dezvoltarea rețelei necesită forarea de puțuri în localitățile Santăul Mare și Santăul Mic pentru suplimentarea debitului.

Capacitatea instalațiilor de producție a apei potabile se ridică la 3.960 m³/zi.

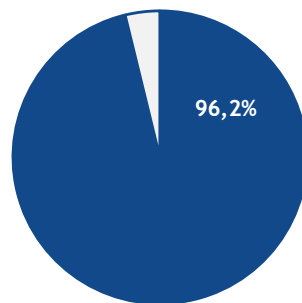
Cantitatea de apă potabilă distribuită pe parcursul anului 2013 a fost de 220 mii m³, din care 198 mii m³ au fost destinați consumatorilor casnici.

Consumul mediu anual de apă per locuitor a fost de 53,7 m³, superior celui înregistrat la nivelul ZMO (36,6 m³/locuitor).

La rețeaua de furnizare a apei potabile, în prezent, sunt racordate aproximativ 1.250 gospodării, reprezentând circa 96,2% din gospodăriile din comună.

Prin proiectul integrat „Modernizarea și reabilitarea străzilor în localitatea Sântion. Canalizare menajeră în localitatea Sântion. Îmbunătățirea sistemului de alimentare cu apă în localitatea Sântion. Construire Centru de bătrâni în localitatea Santăul Mare. Modernizare Casă de cultură în localitatea Santăul Mare”, implementat, prin care se va realiza îmbunătățirea sistemului de alimentare cu apă în localitatea Sântion. Valoarea proiectului integrat este de 4.490.157 euro. Investițiile „canalizare menajeră în localitatea Sântion” și „îmbunătățirea sistemului de alimentare cu apă în localitatea Sântion” se află în curs de execuție a lucrărilor.

Ponderea gospodăriilor din comuna Borș racordate la rețeaua de apă potabilă

Canalizare și epurare ape uzate

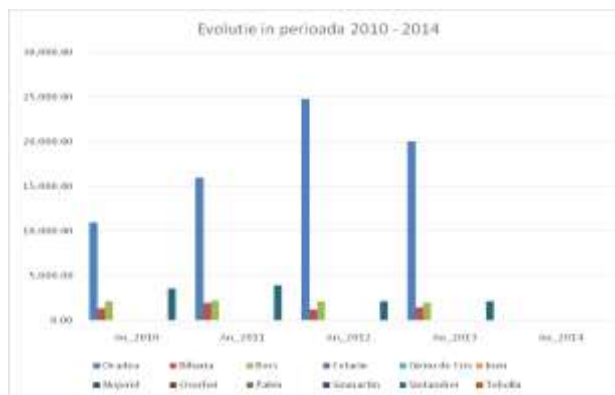
La finalul anului 2013 lungimea rețelei de canalizare din comuna Borș era de 9 km, în localitățile Borș și Sântion fiind în curs de execuție lucrările de realizare a rețelei de canalizare.

La nivel local nu există stație de epurare a apelor uzate.

Alimentarea cu gaze naturale

Rețeaua de distribuție a gazelor naturale avea, la sfârșitul anului 2013, o lungime de 34 km.

În 2013, a fost distribuită consumatorilor din comună o cantitate totală de 2.014 mii metri cubi de gaze naturale. Astfel, 7,84% din cantitatea de gaze naturale furnizate în ZMO a fost destinată locuitorilor din comuna Borș.

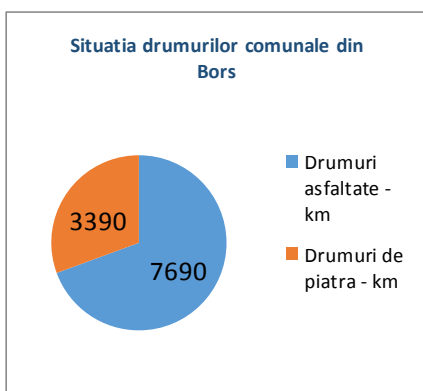

Infrastructura rutieră

Comuna Borș este traversată de șoseaua internațională E60 și de drumul județean DJ190. Lungimea totală a drumurilor publice este de 44 km, din care 81,8% se află în administrarea autorității publice locale (36 km).

Din lungimea totală a drumurilor comunale, conform Primăriei Borș, 53,51% reprezintă drumuri asfaltate, și 23,59% drumuri de piatră.

În toate localitățile au fost reamenajate șanțurile și, cu ajutorul autorității locale și a cetățenilor, s-au realizat trotuarele din Sântion.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Gradul ridicat de racordare a gospodăriilor la rețeaua de furnizare a apei potabile; - Implementarea unui proiect integrat de dezvoltare care prevede modernizarea străzilor, îmbunătățirea sistemului de alimentare cu apă și realizare canalizare menajeră în Sântion; - Rețeaua bine dezvoltată de distribuție a gazelor naturale; - Rețeaua bine dezvoltată de drumuri județene și naționale (DN19); - Modernizarea întregii rețele stradale de circulație; - Rețeaua de șanțuri fluviale a fost reamenajată.	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa rețelelor de canalizare în localitățile Santăul Mic și Santăul Mare; - Lipsa unei stații de epurare a apelor uzate pentru apele din Santăul Mic și Santăul Mare.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Finalizarea Autostrăzii Transilvania, care are traseul prin nordul comunei Biharia (la circa 13 km de comuna Borș); - Construirea drumului expres Arad Oradea, care va trece prin partea de est a satului Sântion și va realiza conexiunea cu magistrala de transport Coridorul IV Transeuropean; - Apartenența la Zona Metropolitană Oradea; - Apartenența la Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Aparegio; - Existența programelor guvernamentale de susținere a unor investiții în domeniul reabilitării și extinderii rețelelor de apă, canalizare și epurare a apelor uzate; - Existența finanțărilor europene de susținere a unor investiții în domeniul reabilitării și extinderii rețelelor de apă, canalizare și epurare a apelor uzate; - Extinderea și reabilitarea infrastructurii rutiere prin intermediul finanțărilor europene nerambursabile; - Posibilitatea conectării rețelelor de apă și de canalizare la cele ale municipiului Oradea.	<ul style="list-style-type: none"> - Deteriorarea condițiilor de trai și mediu; - Reducerea investițiilor publice în infrastructură ca urmare a crizei economico-financiare; - Reducerea capacității autorităților publice locale în implementarea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii; - Reducerea veniturilor populației și imposibilitatea plății serviciilor de utilități publice; - Depopularea spațiului rural în lipsa intervențiilor prompte în ceea ce privește echiparea cu instalații centralizate de apă și canalizare.

1.2.5. Servicii publice

Educație

Unități de învățământ

În anul 2014, în comuna Borș funcționa o unitate de învățământ preuniversitar (Grupul Școlar Agroindustrial "Tamași Aron"). Pe lângă aceasta, conform Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului la nivel local mai funcționează 6 structuri de învățământ (fără personalitate juridică): 4 grădinițe cu program normal, o școală cu clasele I-IV și o școală cu clasele I-VIII.

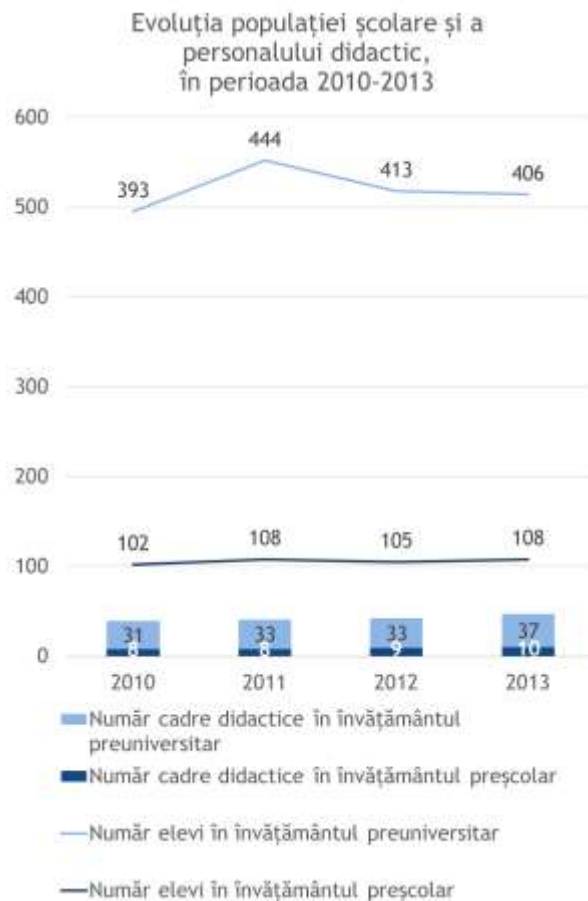
Fiecare sat component al comunei Borș deține minim o structură sau o unitate de învățământ.

Populația școlară

Populația școlară a comunei Borș însuma în anul 2013 un număr de 514 elevi, din care 20,3% sunt înscriși în învățământul preșcolar și 79,7% în învățământul preuniversitar (primar, gimnazial și liceal).

Conform Institutului Național de Statistică, populația școlară din comuna Borș reprezintă 0,86% din populația școlară al ZMO.

În intervalul 2010-2013, ritmul mediu anual de creștere a populației școlare a fost de +4,44%, valoare superioară ritmului anual de creștere a populației școlare din Zona Metropolitană Oradea (-5,91%). Valoarea mare a ritmului mediu anual de creștere din comuna Borș este susținută de creșterea numărului de elevi înscriși în învățământul preuniversitar, populația școlară din învățământul preșcolar înregistrând un ritm mediu anual de creștere negativ (+5,56%).

Cadrele didactice

Sistemul educațional din comuna Borș este deservit de un număr de 47 cadre didactice, repartizate în felul următor: 10 cadre în învățământul preșcolar (21,28%) și 37 cadre în învățământul preuniversitar (78,72%).

Conform Institutului Național de Statistică, numărul cadrelor didactice din comuna Borș reprezintă 11,84% din cadrele didactice din mediul rural al Zonei Metropolitane Oradea.

Numărul cadrelor didactice din comuna Borș a fost destul de fluctuant în perioada 2010-2013, ritmul mediu anual de creștere menținându-se totuși pozitiv (+17,02%).

Numărul mediu de elevi/cadru didactic în comuna Borș este de 10,94 elevi, valoare inferioară mediei de elevi pe cadru didactic în Zona Metropolitană Oradea (13,12 elevi/cadru didactic). Conform analizei statistice, nu putem vorbi de o insuficiență a cadrelor didactice nici în învățământul preșcolar (10,94 elevi/cadru didactic).

În cadrul învățământului preșcolar, comuna Borș reprezintă localitatea care înregistrează cel mai scăzut număr de elevi/cadru didactic din mediul rural al ZMO.

Infrastructură și dotări educaționale

Unitățile de învățământ din comuna Borș cuprind 23 săli de clasă (11,6% din sălile de clasă din mediul rural al ZMO), 2 laboratoare școlare, 1 teren de sport și 55 PC-uri (17,57% din PC-urile din mediul rural al ZMO). În cadrul unităților educaționale nu există nicio sală de gimnastică, în această situație aflându-se și alte comune din Zona Metropolitană Oradea (Ineu, Nojorid, Paleu, Sîntandrei, Toboliu).

Analiza numărului de elevi pe elemente ale infrastructurii școlare relevă faptul că în unitățile educaționale din comuna Borș există carențe vis-à-vis de laboratoarele școlare și sălile de gimnastică. În general, numărul de elevi raportat la infrastructura școlară este inferior mediei înregistrate în ZMO: 22,35 elevi/sală de clasă în comuna Borș și 33,59 elevi/sală de clasă în ZMO, 514 elevi/teren de sport în comuna Borș și 744,8 elevi/teren de sport în ZMO și 9,35 elevi/PC în comuna Borș și 9,40 elevi/PC în ZMO.

Comuna Borș este localitatea cu cel mai mic număr de elevi la un PC din Zona Metropolitană Oradea.

Cultură

În localitățile rurale ale Zonei Metropolitane Oradea infrastructura culturală este formată, în principal, din cămine culturale și biblioteci. În comuna Borș funcționează 4 cămine culturale (în Santăul Mare este în execuție un cămin cultural), construirea și amenajarea acestora începând din anul 1948. Căminul Cultural din satul Borș cuprinde o sală cu o capacitate de 450 de locuri, mai multe săli mici, o sală pentru cinematograf și una pentru biblioteca comunală.

În comuna Borș funcționează 3 biblioteci.

La nivel local există mai multe monumente istorice, precum Situl arheologic de la Sântion, punct "Movila Mănăstirii", ruinele unei mănăstiri care datează din 1215 - 1567 Epoca medievală, un cimitir care datează din secolul XI - XIII, dar și mai multe așezări care datează din Epoca Bronzului și din secolul XVI Epoca medievală.

În ceea ce privește manifestările culturale, în comuna Borș au loc anual mai multe evenimente culturale cu specific local. În perioada septembrie - octombrie se organizează Balul strugurilor, iar în lunile martie și aprilie au loc diverse activități cu ocazia Zilei Apei și a Pământului. De asemenea, cu ocazia Zilei Comunei - serbată la sfârșitul lunii iulie - comuna Borș găzduiește mai multe manifestări speciale.

Alte manifestări culturale din comuna Borș sunt: Zilele Sportului, Balul carnavalului (coordonat de Organizația Femeilor Reformate), spectacole de teatru, etc.

În comuna Borș activează două formații de dans amatoare: formația de dans popular „Galagonya” în satul Borș și formația de majorete „Margareta” din Sântion.

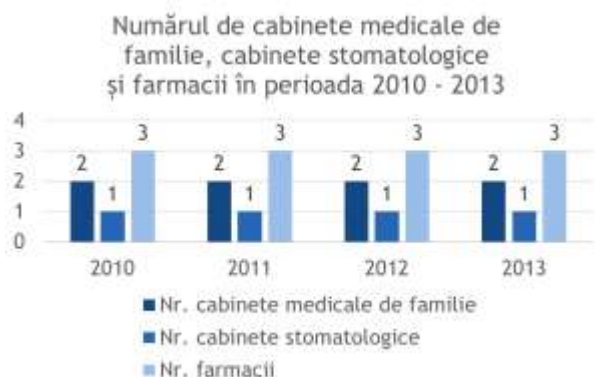
Comuna Borș este membră a Asociației Localităților de Frontieră Bihor de Dezvoltare a Teritoriilor, alături de alte 58 localități din partea de nord-vest a României (printre care și comuna Biharia, Cetariu sau Girișu de Criș). Această asociație activează atât pentru dezvoltarea economică, cât și pentru dezvoltarea culturală a teritoriului situat de-a lungul frontierei în parteneriat cu partea ungară.

Sănătate

Unități sanitare

Conform Institutului Național de Statistică, în comuna Borș funcționau, în anul 2013, 2 cabinete medicale de familie, 1 cabinet stomatologic și 3 farmacii și puncte farmaceutice. Astfel, infrastructura medicală este destul de slab dezvoltată, pentru investigații de specialitate populația fiind nevoită să meargă în municipiul Oradea.

Cu excepția farmaciilor și punctelor farmaceutice, în comuna Borș numărul de unități sanitare raportat la 10.000 de locuitori este inferior valorii înregistrate în Zona Metropolitană Oradea. Astfel, la 10.000 de locuitori revin 4,95 cabinete medicale de familie (față de 5,5 cabinete medicale de familie/10.000 locuitori în ZMO) și 2,47 cabinete stomatologice (față de 16,88 cabinete stomatologice/10.000 locuitori în ZMO).

Personal medical

În ceea ce privește personalul medical, în comuna Borș există 2 medici de familie, 1 stomatolog, 3 farmaciști și 5 persoane angajate ca personal mediu sanitar. Astfel, la 10.000 de locuitori revin 4,95 medici de familie, 2,47 stomatologi, 7,42 farmaciști și 12,37 persoane angajate ca personal mediu sanitar. Cu excepția farmaciștilor, personalul medical din unitățile sanitare din comuna Borș este insuficient.

Asistență socială

În anul 2015, în comuna Borș erau înregistrați 1021 pensionari, reprezentând 1,97% din numărul total de pensionari din mediul urban al Zonei Metropolitane Oradea și 9,06% din numărul de pensionari din mediul rural al zonei. În ultimii ani, trendul înregistrat de pensionari la nivel local este unul descendent, în august 2015 numărul acestora scăzând cu aproape 7,69% față de anul 2010 (în ciuda faptului că populația stabilă a comunei a crescut).

În satul Santăul Mare există un club al pensionarilor „Estike klub”, care se află în organizarea bisericii reformate.

În cadrul Primăriei Borș funcționează Compartimentul de Asistență Socială și Autoritate Tutelară, având 2 persoane angajate. Conform Primăriei Borș, în 2015, la nivel local există 9 beneficiari de ajutor social.

Salubritate

Comuna Borș beneficiază de servicii de salubritate, operatorul care se ocupă de pre colectarea, colectarea și transportul deșeurilor municipale fiind S.C. Compania Reosal S.A. (în baza Contractului de delegare a gestiunii serviciului de a comunelor Biharia, Borș, Cetariu, Osorhei, Paleu, Sînmartin, Sălard, Toboliu).

La nivel local se practică colectarea separată a deșeurilor, infrastructura de salubritate fiind formată din 1.324 pubele de 120 l și 4 containere de 1.100 l.

Potrivit datelor statistice ale primăriei, cantitatea totală de deșeuri colectată pe an de operatorii de salubritate din comuna Borș este de 1.807 tone deșeuri.

Deșeurile colectate din comuna Borș sunt depozitate la centrul ecologic de deșeuri din municipiul Oradea (primul depozit ecologic din regiune). Acesta a fost realizat în cadrul unui parteneriat public privat, operatorul fiind S.C. Ecobihor S.R.L. Oradea. Capacitatea proiectată estimată a depozitului este de 3.800.000 m³, centrul urmând a asigura depozitarea deșeurilor din județul Bihor până în anul 2025.

Situații de urgență

În comuna Borș nu funcționează nicio subunitate a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Crișana” al județului Bihor, cele mai apropiate detașamente fiind cele din municipiul Oradea: Detașamentul 1 Pompieri Oradea, Detașamentul 2 Pompieri Oradea. Pe lângă acestea, la nivelul Zonei Metropolitane Oradea mai funcționează și Garda de Intervenție 1 Mai.

În cadrul Detașamentului 1 Pompieri Oradea funcționează, începând cu anul 1993, Serviciul Mobil de Urgență Reanimare și Descarcerare (SMURD). Totodată, începând cu anul 2005 a fost înființată și o grupă de salvatori de la înec.

Siguranță și ordine publică

La nivelul județului Bihor, rata infracționalității a fost în scădere în ultimii ani, de la 1290 infracțiuni/100.000 locuitori înregistrate în anul 2010, ajungându-se la 944 infracțiuni la 100.000 locuitori în anul 2013. Pe de altă parte, în perioada 2012-2013 rata criminalității a urmat de asemenea un trend descendent, ajungând de la 264 persoane condamnate definitiv la 100.000 locuitori în anul 2012, la doar 209 persoane condamnate definitiv în anul 2013.

În comuna Borș, serviciile de siguranță și ordine publică sunt asigurate de Poliția Rurală Borș, aflată în circumscripția judiciară a Poliției Municipiului Oradea.

Transport public

Începând cu anul 2012, comuna Borș face parte din ADI Transregio, astfel serviciile de transport public sunt acoperite de SC ORADEA TANSPOORT LOCAL SA. Acesta realizează curse regulate în toate satele componente ale comunei Borș, dar și între acestea și municipiul Oradea.

Prețul unui bilet de călătorie variază între 2 și 6 lei, iar prețul unui abonament lunar între 40 și 125 lei.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
Educație <ul style="list-style-type: none"> - Existența unei structuri sau unități de învățământ în fiecare sat component al comunei; - Funcționarea Grupul Școlar Agroindustrial "Tamași Aron", singura unitate de învățământ liceal din mediul rural al ZMO; - Evoluția pozitivă a populației școlare în ultimii ani; - Media scăzută de elevi/cadru didactic, în comparație cu valorile înregistrate la nivel zonal, județean și național; - Ridicarea numărului de cadre față de anii anteriori;	Educație <ul style="list-style-type: none"> - Insuficiența laboratoarelor școlare și slaba dotare a acestora în raport cu populația școlară; - Promovabilitatea scăzută la examenul de bacalaureat din anul 2015;
Cultură <ul style="list-style-type: none"> - Funcționarea a 3 biblioteci la nivel local; - Sprijinirea Bibliotecii Comunale Borș prin programul Biblionet; - Numărul ridicat de cămine culturale, câte o instituție în fiecare sat component; - Capacitatea mare a Căminului Cultural din satul Borș (450 locuri); - Existența unor obiective culturale de importanță deosebită (situri arheologice, așezări, monumente istorice etc.); - Existența unor formații de dans amatoare; - Organizarea periodică a unor evenimente precum: Balul strugurilor, Zilei Comunei, Zilele Sportului, Balul carnavalului, etc.; - Eterogenitatea etnică a populației din comună, care a menținut o cultură locală cu tradiții remarcate la nivel transfrontalier;	Cultură <ul style="list-style-type: none"> - Numărul scăzut de volume existente în Biblioteca Comunală, în raport cu volumul demografic; - Slaba promovare a patrimoniului cultural local;
Sănătate <ul style="list-style-type: none"> - Numărul ridicat de farmacii raportat la 10.000 de locuitori;	Sănătate <ul style="list-style-type: none"> - Infrastructura sanitară este slab dezvoltată, populația realizând investigații de specialitate în municipiul Oradea; - Numărul de cabinete medicale de familie și de cabinete stomatologice este insuficient în raport cu numărul populației stabile; - Insuficiența personalului medical (în special, medici de familie, stomatologi și personal mediu sanitar);
Asistență socială <ul style="list-style-type: none"> - Trendul descendent al pensionarilor din comună; - Existența unui club al pensionarilor - „Estike klub”; - Funcționarea Compartimentului de Asistență Socială și Autoritate Tutelară, în cadrul Primăriei Comunei Borș;	Asistență socială <ul style="list-style-type: none"> - Lipsa ONG-urilor cu profil social; - Lipsa furnizorilor publici de servicii sociale;
Salubritate <ul style="list-style-type: none"> - Furnizarea serviciului de salubritate în baza delegării către S.C. Compania Reosal S.A.; - Existența infrastructurii necesare în vederea colectării	Salubritate <ul style="list-style-type: none"> - Cantitatea superioară de deșeuri colectată pe cap de locuitor în Borș, față de media de la nivel zonal; - Receptivitatea scăzută a populației vis-à-vis de colectarea selectivă a deșeurilor; - Recuperarea materială și energetică redusă a deșeurilor, principala modalitate de eliminare a acestora fiind depozitarea;
	Alte servicii publice <ul style="list-style-type: none"> - Lipsa unei subunități a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Crișana” al județului Bihor;

<p>selective a deșeurilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deținerea de către operatorul de salubritate de echipamente relativ noi și moderne; <p>Alte servicii publice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Existența serviciului de transport public de călători prestat de către SC OTL SA în cadrul ADI Transregio; 	
Oportunități	Amenințări
<p>Educație</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea accesării fondurilor structurale sau fondurilor guvernamentale în vederea dezvoltării unităților de învățământ; - Posibilitatea dezvoltării de parteneriate între instituțiile educaționale din comună și alte unități din țară și străinătate; - Posibilitatea preluării și adaptării modelelor de bună practică din țările Uniunii Europene cu privire la activitățile didactice; - Înființarea unui program de tip „After school”; - Existența politicilor de stimulare a cadrelor didactice de a practica în mediul rural, precum Programul Renașterea Satului Românesc; <p>Cultură</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea infrastructurii culturale (înființare de muzee, cămine culturale, etc.); - Creșterea promovării evenimentelor și patrimoniului cultural din comună; - Posibilitatea accesării fondurilor europene nerambursabile pentru activități culturale; - Adaptarea fondului de carte la noua tehnologie (achiziționarea de documente pe suport electronic); <p>Sănătate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Existența politicilor de stimulare a medicilor de a practica în mediul rural, precum Programul Renașterea Satului Românesc; - Existența fondurilor europene pentru înființarea și reabilitarea și dotarea corespunzătoare a structurilor sanitare; - Implementarea unor campanii de educare a populației cu privire la domeniul sănătății; <p>Asistență socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea accesării fondurilor structurale europene; - Posibilitatea preluării modelelor de bună practică din 	<p>Educație</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scăderea numărului de elevi care optează pentru Grupul Școlar Agroindustrial "Tamași Aron", ca urmare a scăderii interesului pentru sectorul agricol; - Slaba motivare a cadrelor didactice poate duce la plecarea profesorilor bine pregătiți din sistem; - Modificările repetate ale legislației în vigoare pot duce la scăderea performanțelor școlare; <p>Cultură</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scăderea interesului populației pentru cultură pe fondul dificultăților financiare întâmpinate în ultimii ani; - Lipsa interesului tinerilor pentru menținerea tradițiilor și obiceiurilor din comună; - Degradarea avansată a obiectivelor culturale pe baza lipsei de investiții în acestea; - Practicarea turismului nedurabil, aspect ce poate duce la degradarea patrimoniului cultural; - Fonduri europene limitate (fiind insuficiente la nivelul necesităților); - Dispariția meșterilor și creatorilor populari pe fondul slabei posibilități de valorificare a produselor create; <p>Sănătate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Migrarea cadrelor medicale în străinătate ca urmare a nivelului salarial scăzut; - Efectele negative ale accentuării fenomenului de îmbătrânire și îmbolnăvire a populației; - Posibilitățile limitate ale autorităților publice locale de susținere financiară a investițiilor; <p>Asistență socială</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea numărului de persoane asistate social ca urmare a crizei economice mondiale; - Plecarea personalului specializat din sistem ca urmare a salarizării nemotivante; - Lipsa ofertelor de muncă pentru grupurile

- țările Uniunii Europene cu privire la metodologia de abordare a problematicii specifice;
- Dezvoltarea voluntariatului și a spiritului civic;
- Existența structurilor consultative în care reprezentanții principalilor instituții (medic, preot, polițist, etc.) de la nivel local pot dezvolta componenta voluntară;
- Existența cadrului legislativ ce creează facilități pentru mediul economic ce angajează persoane din grupurile vulnerabile în vederea integrării acestora în societate;

Salubritate

- Implementarea de campanii de conștientizare a populației privind beneficiile colectării selective a deșeurilor;
- Existența fondurilor europene direcționate către proiecte în domeniul salubrității;
- Dezvoltarea de unități de valorificare energetică și materială a deșeurilor;

Alte servicii publice

- Existența politicilor de stimulare a polițiștilor de a practica în mediul rural, precum Programul Renașterea Satului Românesc;
- Achiziționarea de mijloace de transport public slab poluante;
- Implementarea de sisteme de supraveghere video în spațiile publice care înregistrează rate ale infracționalității ridicate.

- vulnerabile;
- Capacitatea redusă a instituțiilor publice de a cofinanța proiecte sociale;

Salubritate

- Creșterea cantității de deșeuri generate în comună pe cap de locuitor;
- Incapacitatea financiară a agenților economici de a implementa rețele proprii de valorificare energetică și materială a deșeurilor (co-procesare, reciclare, reutilizare);

Alte servicii publice

- Creșterea ratei infracționalității în comună pe fondul dificultăților financiare întâmpinate de populație;
- Creșterea poluării mediului pe fondul învechirii parcului auto deținut de serviciul de transport public.

1.2.6. Dezvoltare economică

Demografia unităților locale active

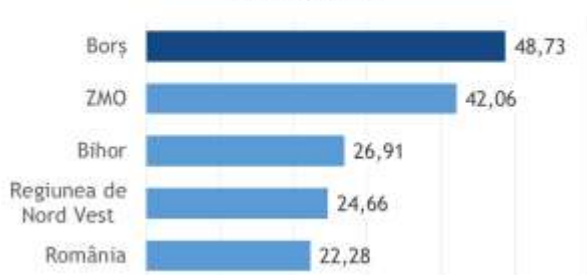
Numărul unităților locale active

În județul Bihor, în anul 2013, figurau 16763 unități locale active, reprezentând 23,9% din unitățile locale active de la nivelul Regiunii Nord Vest, fiind al doilea județ din regiune, după județul Cluj. Din totalitatea unităților locale active din județul Bihor, 86,87% sunt microîntreprinderi (0-9 salariați), 10,97% întreprinderi mici (10-49 salariați), 1,84% întreprinderi mijlocii (50-249 salariați) și 0,32% întreprinderi mari (250 salariați și peste).

În comuna Borș au fost active 197 de unități locale, în anul 2013, reprezentând 1,71% din unitățile locale active din Zona Metropolitană și 12,54% din unitățile locale active din mediul rural al Zonei Metropolitane.

Raportat la populația din 2013, densitatea întreprinderilor este de 48,73‰ la nivelul comunei Borș, de 42,06 întreprinderi/1.000 locuitori la nivelul Zonei Metropolitane Oradea și de 26,91 întreprinderi/1.000 locuitori în județul Bihor, valori superioare celei înregistrate la nivelul Regiunii Nord Vest (24,66‰) și la nivelul național (22,28 întreprinderi la 1.000 locuitori).

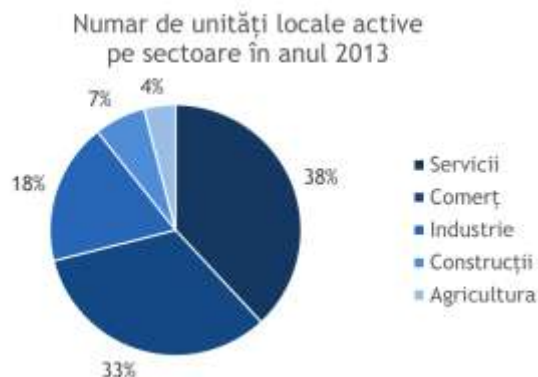
Densitatea unităților locale active la 1000 de locuitori în anul 2013

În anul 2013, sectorul serviciilor cuprinde 40,26% din totalul unităților locale active la nivel județean, fiind urmat, în funcție de ponderea firmelor care activează în cadrul respectivului sector, de: comerț (34,86%), industrie (11,49%), construcții (9,43%) și agricultură

(3,44% din totalul unităților locale active la sfârșitul anului 2013).

Cele mai multe unități locale active din comuna Borș, sunt concentrate în sectorul serviciilor (38,7%) și cel al comerțului (32,99%). Unitățile locale active din industrie reprezintă 18,27%, cele din construcții 6,60% și cele din agricultură 4,06%.

Cifra de afaceri a unităților locale active

Cifra de afaceri realizată în 2013 de către unitățile locale active din județul Bihor a totalizat 27.555 (2012) și 26.834 (2013) milioane RON, reprezentând 25,07% din totalul regional în 2012.

În anul 2013, din cifra de afaceri realizată la nivel județean, 81,12% se datorează unităților locale active din Zona Metropolitană Oradea.

În același an, unitățile locale active din comuna Borș au realizat 1.762,61 milioane RON, adică 8,1% din cifra de afaceri realizată la nivelul Zonei Metropolitane Oradea și 6,57% din cifra de afaceri realizată de unitățile locale active din județul Bihor.

Atât la nivelul Zonei Metropolitane Oradea cât și la nivel județean, regional și național, unitățile locale active din comerț realizează cea mai ridicată cifră de afaceri, acestea fiind urmate de unitățile locale active din industrie. În comuna Borș activitatea industrială este mai intensă, unitățile locale active din acest sector realizând 69% din cifra de afaceri totală din comună. Sectorul serviciilor este cel de-al doilea sector economic, după cifra de afaceri obținută (16%), acesta fiind urmat de sectorul de comerț cu 17%, sectorul de

construcții cu 0,5% și sectorul agricol cu 0,2% din cifra de afaceri a unităților locale din comună.

Activitățile economice care au realizat cea mai însemnată cifră de afaceri la nivelul unităților locale active din comuna Borș sunt Industria prelucrătoare (29,52 mil. lei RON), Transport și depozitare (32,16 mil. lei RON), Comerț (22,33 mil. lei RON) și Construcții (8,75 mil. lei RON).

Forța de muncă

Resursele de muncă

Resursele de muncă din județul Bihor, în 2013, erau de 375,5 mii persoane, înregistrând o creștere continuă în ultimii ani. Astfel, față de anul anterior resursele de muncă de la nivelul județului au crescut cu 0,03% (+112 persoane), iar față de anul 2010 s-a înregistrat o creștere cu 0,93% (+3492 persoane).

Populația ocupată civilă, la nivelul anului 2013, era de 266,4 mii persoane. Populația ocupată civilă la nivelul județului Bihor a cunoscut o creștere în perioada 2010-2012, după care, începând în 2013 înregistrează reduceri. Astfel, populația ocupată civilă din anul 2013 înregistra o reducere cu 0,04% față de anul 2012 și o creștere cu 0,4% față de anul 2010, evoluții similare cu cele de la nivel regional și național.

Rata de ocupare a resurselor de muncă pentru județul Bihor este de 70,9%, semnificativ mai ridicată față de cea înregistrată la nivelul Regiunii Nord Vest (66,9%) și față de nivelul național (60,9%). Totuși, în comparație cu anul 2010, se înregistrează o reducere a ratei de

ocupare (71,4%), involuție similară cu cele de la nivel regional și național.

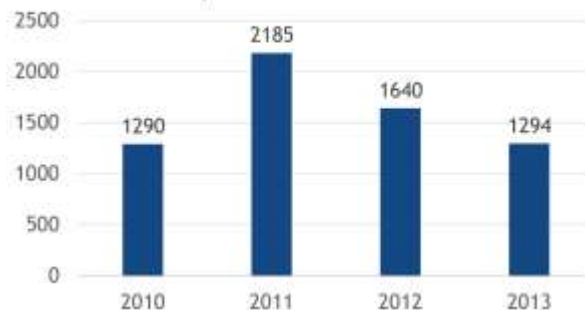
De altfel, pe întreaga perioadă analizată rata de ocupare a resurselor de muncă din județul Bihor se menține superioară celei de la nivel regional și național.

Salariați

Numărul mediu al salariaților din comuna Borș a fost de 1294 persoane, în anul 2013, cu 21,10% mai puțin decât în anul anterior. Față de situația existentă în anul 2011, numărul mediu al salariaților a scăzut cu 891 persoane.

Numărul mediu al salariaților din comuna Borș reprezintă 1,36% din totalul salariaților din Zona Metropolitană Oradea.

Evoluția numărului mediu al salariaților în perioada 2010 - 2013

Câștigul salarial mediu net lunar

În anul 2013, câștigul salarial mediu net lunar în județul Bihor a fost de 1155 lei, ușor mai scăzut decât cel înregistrat la nivelul Regiunii Nord Vest (86,07% din valoarea acestuia). Raportat la salariul mediu net de la nivel național, cel înregistrat la nivelul județului Bihor reprezenta aproximativ 73,15%.

Ca evoluție, se înregistrează o tendință de accentuare a decalajelor dintre salariul mediu net lunar la nivelul județului Bihor și cel de la nivel regional și, mai ales, național.

Numărul șomerilor

La nivelul anului 2013, rata șomajului în județul Bihor a fost de 3,7%, inferioară celei de la nivel regional (4,1%) și național (5,7%). De altfel, rata șomajului la nivelul județului Bihor înregistrează, în ultimii ani, valori semnificativ mai reduse decât cele de la nivel regional și, în special, național.

La începutul anului 2015, în comuna Borș erau înregistrați 52 șomeri, reprezentând 2,31% din șomerii din Zona Metropolitană Oradea.

Din totalul șomerilor din comuna Borș, 42,3% sunt de sex masculin și 57,69% sunt de sex feminin. Față de anul 2015 numărul de șomeri sex masculin a scăzut cu 15,38% și numărul de șomeri sex feminin a crescut 13,33%

Agricultură

Calitatea solurilor

Solul este o materie complexă din punct de vedere al compoziției minerale, organice și organo-minerale, reprezintă sursa principală de aprovizionare a plantelor cu elemente nutritive, asigurând perpetuarea florei și faunei în numeroase lanțuri trofice. Este constituit din punct de vedere fizic, din particule solide, apă și aer. Acestea împreună cu depunerile de natură organică și anorganică pe sol conduc la accelerarea proceselor fizico-chimice care au loc la nivelul solului în mod continuu.

Terenurile agricole ale județului Bihor sunt acoperite cu o varietate mare de tipuri de sol. Predomină solurile luvice și luvisolurile, reprezentând 105.602 Ha, adică o suprafață de 29,07%, urmând în ordine descrescând de brune eumezobazice, soluri aluviale, brune argiloaluviale, cernoziomuri, etc. Cele mai mici suprafețe sunt reprezentate de planosoluri, solurile brun roșcate și brun roșcate luvice.

Solurile din zona Metropolitană Oradea se înscriu în categoria solurilor cu clase de bonitate ridicate, fiind favorabile agriculturii.

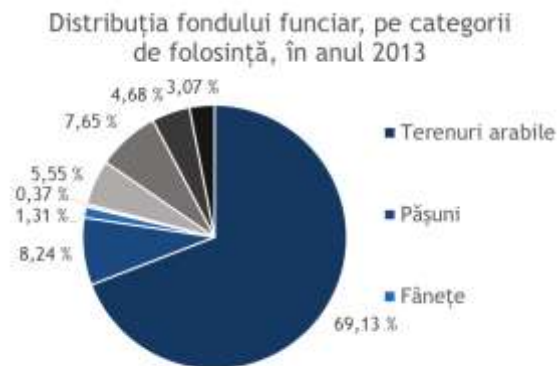
Repartiția terenurilor agricole

Cea mai mare parte a suprafeței comunei Borș este ocupată de terenurile agricole (77,45% din suprafața totală), utilizate în principal pentru cultivarea porumbului, grâului, leguminoaselor de câmp, plantelor de nutreț și cartofilor.

Terenurile neagricole ocupă o suprafață de 979 ha, reprezentând 22,55% din totalul fondului funciar.

Județul Bihor se remarcă prin potențialul agricol, având o productivitate medie la hectar a principalelor culturi ridicată comparativ cu nivelul regional și național. De asemenea, Zona Metropolitană Oradea poate fi caracterizată de același potențial agricol.

În anul 2014 erau înscrise 15 grupuri de producători de produse agricole vegetale și animale la nivelul județului Bihor, din care 10 în Zona Metropolitană Oradea. La nivelul comunei Borș nu funcționează niciun grup de producători.

Zootehnie

Pășunile și fânețele din comuna Borș reprezintă 9,4% din suprafața totală a comunei și 12,14% din suprafața agricolă.

În 2015, în comuna Borș erau înregistrate 129 bovine, 1075 porcine, 3461 oi, 42 capre, 37 cai și 550 păsări.

Pomicultură

În Zona Metropolitană Oradea se regăsesc 28,81% din suprafețele cu livezi și pepiniere pomicole din județul Bihor. Din localitățile componente Zonei Metropolitane se disting municipiul Oradea și comuna Paleu, care dețin 96,8% din terenurile ocupate de livezi și pepiniere pomicole din arealul studiat.

În județul Bihor, principalele livezi sunt cele de prune, mere, pere, piersici și nectarine, caise și vișine, caise și zarzăre și nuci.

Piscicultura

Rețeaua hidrografică și condițiile climatice ale județului Bihor oferă posibilitatea dezvoltării sectorului piscicol. În 2015, în Zona Metropolitană Oradea erau înscrise 9 amenajări piscicole din 61 amenajări de la nivel județean.

La nivelul comunei Borș există Amenajarea piscicolă Borș, care este de tip crescătorie și se întinde pe o suprafață de 1,5 ha. Suprafața amenajărilor piscicole din comună reprezintă 1% din suprafața totală a amenajărilor din ZMO.

Amenajările piscicole din zonă sunt populate în special cu crap, dar se mai găsesc: caras, fitofag, novac, știucă și somn.

Industrie și construcții

Industrie

Situarea favorabilă pe granița de vest, dezvoltarea industrială a zonei, o infrastructură bine dezvoltată precum și forța de muncă disponibilă și calificată în ramuri diverse sunt atribute specifice județului Bihor.

Principalele ramuri industriale ale județului Bihor sunt: industria extractivă și prelucrarea țigăului, industria pielăriei și încălțăminte, industria mobilei, industria chimică, industria confecțiilor, industria materialelor de construcții, industria construcțiilor, industria alimentară etc.

Sectorul industrial a avut, în anul 2013, o contribuție de 29,52% (3.424,2 mil. lei) în valoarea adăugată brută realizată în județul Bihor. Comparativ cu anii anteriori, valoarea adăugată brută din industrie la nivel județean s-a dublat (1.550,5 mil. lei în 2003, 3.391,7 mil. lei în 2008). Însă, a scăzut față de anul 2014, când această valoare era de 4.007,3 mil. lei, ceea ce indică o scădere cu 14,55%. Cu toate acestea, industria este cel mai important sector al economiei județene, urmat de comerț (22,33% din VAB Bihor în 2013), transport, depozitare și comunicații (32,16%), agricultură, vânătoare și silvicultură (7,24%) și construcții (8,75%).

În anul 2013, în județul Bihor au fost înregistrate 2.006 unități locale active în industrie, acestea realizând o cifră de afaceri de 9.176 mil. lei. În același an, în Zona Metropolitană Oradea funcționau 61,17% din unitățile locale active la nivel de județ, totalizând 67,28% din cifra de afaceri județeană la nivelul sectorului industrial.

În anul 2013, în comuna Borș existau 36 de unități locale active din sectorul industrie.

În comuna Borș, principala ramură industrială, după valoarea cifrei de afaceri obținute, este Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice. Acestui domeniu i se datorează aproape 90% din cifra de afaceri din industrie din comuna Borș.

Construcții

Sectorul de construcții este unul din sectoarele importante ale economiei județului Bihor, în anul 2013 având o contribuție de 8,75% în valoarea adăugată brută. În perioada 2011-2012, valoarea adăugată brută a sectorului de construcții a crescut cu 24,06%.

Zona Metropolitană Oradea concentrează 67,19% din unitățile locale active din județ, acestea realizând 76,12% din cifra de afaceri.

Evoluția sectorului de construcții a cunoscut o decădere, atât la nivel național cât și județean, în perioada 2008-2010 apoi alte fluctuații în perioada 2010-2014. Restrângerea acestei activități economice se poate observa prin analiza autorizațiilor de construcții eliberate la nivel local.

În comuna Borș activitatea de construcții a fost destul de slabă, fiind eliberate 66 de autorizații de construcție pentru clădiri rezidențiale (exclusiv comunități) și alte tipuri de clădiri în anul 2015.

Comerț și servicii

Comerț

Așa cum a fost prezentat mai sus, sectorul comerțului este cel de-al doilea sector economic din cadrul județului, având o contribuție de 22,32% (2.589,5 lei) în Valoarea adăugată brută județeană, din anul 2012.

În sectorul de comerț au fost înregistrate 5844 unități locale active, care au realizat o cifră de afaceri de 11.389, milioane lei, la nivel județean în anul 2013. În Zona Metropolitană Oradea funcționau 70% din unitățile locale active din județ, realizând 86% din cifra de afaceri județeană în cadrul sectorului de comerț.

În anul 2013, în comuna Borș erau înregistrate 65 unități locale active în comerț, reprezentând 1,6% din totalul Zonei Metropolitane Oradea. Acestea au realizat o cifră de afaceri de 230 mil. lei, adică 2,35% din Zona Metropolitană Oradea, fiind a treia localitate rurală din acest punct de vedere din zonă, după comuna Biharia și comuna Sînmartin.

Servicii

La nivelul județului Bihor, serviciile cu cel mai ridicat aport în valoarea adăugată brută sunt reprezentate de transport, depozitare și comunicații (32,16% din VAB - 2013) și tranzacții imobiliare și alte servicii (10,2% din VAB).

În anul 2013, numărul unităților locale active din servicii de la nivelul județului Bihor a fost de 6.748 unități, acestea realizând o cifră de afaceri de 4.744 milioane lei. Unitățile locale active din sectorul serviciilor din Zona Metropolitană Oradea reprezintă 74% din totalul din județ, iar cifra de afaceri a acestora deține o pondere de 85%.

În comuna Borș au fost înregistrate 1,5% din unitățile locale active din Zona Metropolitană Oradea din sectorul serviciilor, acestea realizând 7,23% din cifra de afaceri de la nivelul zonei, în anul 2013.

Principalele servicii, după cifra de afaceri obținută în 2013, la nivelul comunei Borș sunt cele de transport și depozitare (94,2%) și hoteluri și restaurante (2,7%).

Turism

Structuri de primire turistică

În județul Bihor, în anul 2014, erau înregistrate 149 structuri de primire turistică, reprezentând 22,04% din totalul din Regiunea Nord Vest. Din acest punct de vedere, județul Bihor ocupă locul al treilea, după județul Cluj (27,22%) și Maramureș (24,85%), la nivel regional.

Din totalul de structuri de primire turistică din județul Bihor, 68,46% structuri sunt concentrate în Zona Metropolitană Oradea, ceea ce înseamnă în cifre absolute 102 de unități, la finalul anului 2014. Față de anul precedent, numărul acestor structuri s-a ridicat cu 7%, iar față de anul 2010 numărul de structuri de primire turistică s-a majorat cu 36,27%, rata medie anuală de creștere în perioada 2010-2014 diin de 7,25%.

În comuna Borș se află două structuri de primire turistică: un hotel și un motel.

Capacitatea de cazare existentă

În județul Bihor, structurile de primire turistică au o capacitate de cazare existentă de 10.421 locuri, adică 35,95 % din totalul capacității de cazare existentă în Nord Vest, fiind primul județ din regiune. Județul Bihor este urmat pe poziția secundă și terță de județul Cluj (26,25%) și Maramureș (15,99%).

Din totalul capacității de cazare turistică existente de la nivelul județului, 74,7% se află în structurile de primire turistică din Zona Metropolitană Oradea. Capacitatea de cazare turistică s-a ridicat cu 18,19% (1520 locuri) în perioada 2010-2013, ceea ce înseamnă o creștere medie de 3,64%.

Capacitatea de cazare existentă în structurile de primire turistică din comuna Borș este de 146 locuri, reprezentând 1,75% din locurile existente în structurile de primire turistică din Zona Metropolitană Oradea.

Capacitatea de cazare în funcțiune

În Regiunea Nord Vest, în anul 2014, au fost în funcțiune 9.362.158 locuri de cazare, din care 27,73% în județul Bihor. Acesta este al doilea județ din regiune după capacitatea de cazare turistică în funcțiune, după județul Cluj (32,16%).

Așadar, din cele 2.596.329 locuri - zile de la nivelul județului Bihor, 87,22% reprezintă capacitatea de cazare în funcțiune din Zona Metropolitană Oradea. Față de anul precedent, în anul 2014 capacitatea de cazare în funcțiune (locuri - zile) a scăzut cu 4,15%, iar față de anul 2005 capacitatea de cazare turistică în funcțiune s-a redus cu 0,06%.

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune din structurile de primire turistică din comuna Borș a fost de 53.290 locuri - zile, reprezentând 2,33% din capacitatea de cazare în funcțiune de la nivelul Zonei Metropolitane.

Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică

În anul 2013, Regiunea Nord Vest a captat 899.370 turiști, din care 28% turiști au vizitat județul Bihor, clasat pe locul al doilea după județul Cluj (38,32%). Din totalitatea numărului de turiști din județul Bihor, 83% au fost turiști români și 17% turiști străini, conform datelor pentru anul 2013.

În ZMO, au fost înregistrați 232.231 turiști, ceea ce înseamnă 92,14% din totalul turiștilor din județul Bihor, în anul 2013. Față de anul anterior, numărul turiștilor din Zona Metropolitană a scăzut cu 5,49%, iar față de anul 2005 a crescut cu 19,62%.

Sezonalitate

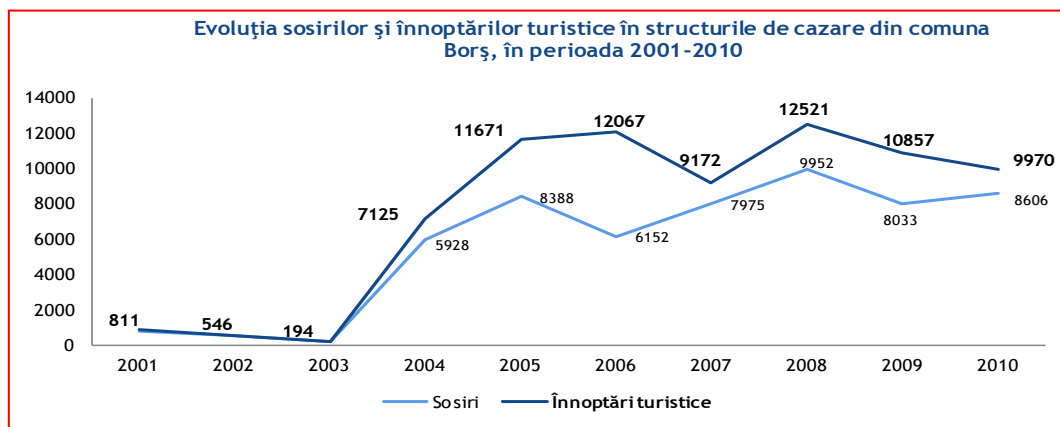
În lunile iulie - august se înregistrează în județul Bihor cel mai ridicat număr de turiști, reprezentând 26,37% din totalul turiștilor din întregul an. Astfel, se conturează sezonul turistic al județului, în perioada iulie-august, când sosesc în medie 78.792 turiști (conform datelor INS din 2014).

În schimb, în lunile ianuarie-februarie se înregistrează cele mai scăzute valori ale numărului de turiști în județul Bihor, sosind un număr mediu de 28.466 turiști. În sezonul cald (iulie-august) sosesc în județ cu 50.302 turiști mai mult, adică de 2,77 ori mai mulți turiști decât în sezonul rece (ianuarie-februarie).

Înnoptări ale turiștilor

În anul 2013, turiștii sosiți în Regiunea Nord Vest au realizat 899.370 înnoptări, din care 28.02% în structurile de cazare din județul Bihor.

În ZMO s-au realizat înnoptări reprezentând 50% din totalul de la nivel de județ, în anul 2013. Așadar, în 2013, față de anul precedent, numărul înnoptărilor a crescut cu 7%, iar față de anul 2009, numărul acestora a crescut cu 20%.

Durata medie de ședere

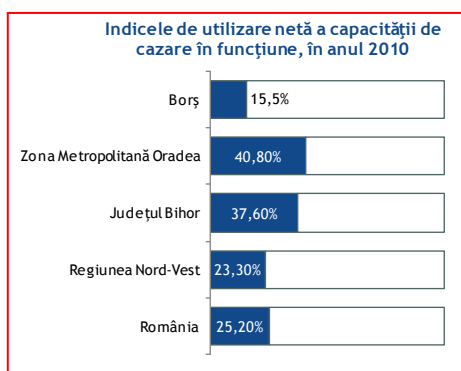
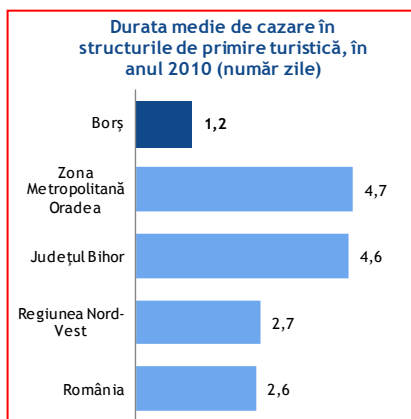
La nivelul Regiunii Nord Vest, în anul 2013, durata medie de ședere a unui turist a fost de 2,4 zile, în timp ce la nivelul județului Bihor durata medie de ședere a fost de 3,8 zile, cu aproximativ 1,4 zile peste valoarea medie de la nivel regional.

În anul 2013, valoarea duratei medii de ședere a turiștilor în structurile de primire turistică din zona Metropolitană Oradea este de 3,8 zile, la nivel județean 3,8 zile. Față de anii anteriori se remarcă o continuă scădere a duratei medii de ședere, de la 5,4 zile în anul 2005 până la 4,7 zile în anul 2010, și 3,8 în anul 2013.

Indicele de utilizare netă a capacității de cazare

Indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune arată procentul în care capacitatea de cazare în funcțiune a fost utilizată într-o perioadă turistică. Așadar, în anul 2013, în Regiunea Nord Vest indicele de utilizare a capacității de cazare în funcțiune a fost de 22,5%, iar în județul Bihor 36,7%.

La nivelul Zonei Metropolitane Oradea, indicele de utilizare netă a capacității de cazare este de 39%, depășind nivelul județean. Din perioada 2010-2013, ultimul an înregistrează cel mai scăzut indice al utilizării capacității de cazare în funcțiune.

La nivelul Zonei Metropolitane Oradea, indicele de utilizare netă a capacității de cazare este de 39%, depășind nivelul județean. Din perioada 2010-2013, ultimul an înregistrează cel mai scăzut indice al utilizării capacității de cazare în funcțiune.

Tendențele economice, la nivel mondial și național, și-au pus amprenta asupra sectorului turistic al județului Bihor, observându-se în anul 2013 o diminuare clară a indicelui de utilizare a capacității de cazare în plin sezon turistic.

Resurse turistice

Resursele turistice de la nivel local sunt formate, în principal, din cele 5 monumente istorice incluse în Lista Monumentelor Istorice 2010 și din bisericile din

comună. Alături de acestea, un punct de atracție al comunei Borș este clădirea Consiliului Popular Comunal, care datează ca și construcție de la începutul secolului al XIX-lea.

Structuri de sprijin al afacerilor

Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Bihor

Este o organizație independentă, neguvernamentală și non-profit, care sprijină înființarea și dezvoltarea afacerilor în județul Bihor, punând la dispoziția celor interesați o gamă largă de servicii specializate: asistență pentru înființarea unei afaceri și întocmirea documentației necesare; informații referitoare la surse de finanțare a afacerilor și la modul de accesare a acestora; întocmirea de planuri de afaceri, studii de piață, planuri de marketing, proiecte pentru obținerea de finanțări nerambursabile și rambursabile; promovarea potențialului economic al firmelor din județ pe piața națională și internațională; găsirea de parteneri de afaceri și medierea contactelor de afaceri; informații referitoare la firmele din județ; eliberarea de certificate de origine a mărfurilor, a certificatelor de forță majoră, vizarea facturilor și a altor documente comerciale; eliberarea de recomandări și certificate de bonitate; consultanță de afaceri, financiar-contabilă, juridică; asistență juridică la încheierea și derularea contractelor comerciale; organizarea de târguri și expoziții, misiuni economice, parteneriate de afaceri, în țară și în străinătate; programe de pregătire profesională, programe de instruire în domeniul afacerilor, seminarii; acces la biblioteca instituției; arbitraj comercial; înscrierea gajurilor în arhiva electronică de garanții reale mobiliare.

Oficiul Registrului Comerțului Bihor

Oficiul Registrului Comerțului este instituția abilitată de lege să efectueze înregistrarea firmelor în județul Bihor. Pe lângă activitatea de înregistrare propriu-zisă, această instituție oferă și servicii de consiliere pentru înființarea unei afaceri, de întocmire a actelor necesare și reprezentare în fața instanțelor competente să autorizeze înființarea firmei, precum și de obținere a avizelor necesare desfășurării activității.

Etapele ce trebuie parcurse pentru înființarea unei afaceri sunt: rezervarea denumirii; întocmirea actului constitutiv; alcătuirea dosarului de înmatriculare; obținerea avizelor; înmatricularea societății.

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord Vest - Biroul Județean Bihor

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest acționează în județul Bihor prin intermediul Biroului Județean, în scopul implementării la nivel local a politicii de dezvoltare regională.

Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest, organism executiv al Consiliului pentru Dezvoltare Regională, prin competențele sale de planificare strategică este forța motrice a dezvoltării durabile a regiunii.

Agenția susține dezvoltarea și interesele de dezvoltare ale comunităților locale, fiind puntea de legătură între acestea, autoritățile naționale și instituțiile europene relevante.

Agenția urmărește implementarea politicilor de coeziune economică și socială la nivelul regiunii, promovează și implementează programe de dezvoltare și asigură serviciile necesare comunităților și investitorilor pentru maximizarea beneficiilor economice și sociale la nivelul regiunii.

Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Bihor

Agenția pentru ocuparea forței de muncă oferă angajatorilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă următoarele servicii: măsuri pentru stimularea ocupării forței de muncă prin creșterea șanselor de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; măsuri pentru stimularea angajatorilor în vederea încadrării în muncă a șomerilor și crearea de noi locuri de muncă.

Federația Patronilor Bihor

Federația Patronilor Bihor este o organizație non-guvernamentală, apolitică, non profit, înființată în anul 1991, cu statut și personalitate juridică proprie. Scopul Federației este sprijinirea inițiativei particulare și reprezentarea intereselor oamenilor de afaceri din județul Bihor.

Federația Patronilor Bihor este cea mai veche organizație patronală județeană din țară.

Principalul rol asumat este de a veni în întâmpinarea problemelor generale și punctuale ale firmelor bihorene și de a ajuta la soluționarea lor. Acționează în direcții pe care le-au considerat prioritare pentru mediul economic și pentru interesele membrilor.

În vederea sprijinirii dezvoltării sectorului de afaceri, Federația Patronilor Bihor colaborează cu organizații similare din țară și din străinătate, precum și cu un număr însemnat de organizații și instituții finanțatoare.

Asociația Firmelor Bihoarene

Este o organizație patronală care își propune să reprezinte în mod real cele peste 30.000 de societăți comerciale active din județul Bihor.

La inițiativa înființării AFB au subscris, ca membri fondatori, managerii celor mai importante 50 de firme din județul Bihor.

Printre obiectivele strategice urmărite de AFB:

- ◆ Dezvoltarea și promovarea culturii antreprenoriale
- ◆ Satisfacerea necesităților specifice activității societăților comerciale și a întreprinzătorilor independenți prin activități de reprezentare, asistență, consultanță și instruire
- ◆ Crearea unui mediu favorabil activităților economice private și stimulativ pentru investițiile autohtone și străine
- ◆ Sprijinirea consolidării și dezvoltării sectorului întreprinderilor mici și mijlocii
- ◆ Creșterea competitivității mediului de afaceri prin stimularea accesului la inovație și cercetare
- ◆ Dezvoltarea întreprinderilor private în concordanță cu principiile dezvoltării durabile
- ◆ Dezvoltarea capitalului uman în economie
- ◆ Modernizarea rolului autorităților administrației publice centrale și locale, în sensul orientării către organizații, firme și cetățeni și creșterii eficienței activității.

Asociația pentru Promovarea Turismului din Oradea și regiune

Membrii fondatori sunt S.C. Eurobusiness Parc S.A., Societatea Lotus Center, Societatea Calipso S.A.- Double Tree by Hilton Oradea, Societatea Aba Turism S.A. Ramada Oradea, Societatea Continental Forum Oradea S.A., Societatea Aqua President S.R.L. și Societatea Turism Felix S.A.

Această asociație a fost constituită în scopul promovării și dezvoltării turismului din Oradea și din regiune. Obiectivele asociației se regăsesc în scopul stimulării și sprijinirii dezvoltării locale, regionale și naționale prin inițiative, activități și măsuri care să

crească numărul de turiști, să dezvolte și să promoveze turismul din Oradea și din regiune, în totalitatea diversității sale, atât în țară, cât și în străinătate, precum și să realizeze sau să acorde suportul necesar elaborării și implementării strategiilor de dezvoltare a turismului local, regional și național ținând cont de principiile turismului durabil.

Școala profesională EuroBusiness Oradea

Membrii fondatori sunt Primăria Municipiului Oradea, SC EurobusinessParc Oradea SA, Inspectoratul Școlar Județean Bihor, Colegii Tehnice, parteneri media și companiile private, care reprezintă cei mai mari angajatori pe piața forței de muncă locală.

Această inițiativă are ca și scop crearea unui cadru optim pentru susținerea învățământului profesional și a performanței în învățământul preuniversitar din județul Bihor.

În mod specific, acest parteneriat urmărește pregătirea forței de muncă locale în conformitate cu cerințele mediului de afaceri, fiind în mare măsură, dedicat pregătirii elevilor în meseriile și calificările profesionale cerute de marii angajatori localizați în Parcurile Industriale și municipiul Oradea.

Misiunea asumată urmărește pregătirea elevilor capabili de performanță prin activități extrașcolare în cadrul grupelor de excelență în concordanță cu standardele Uniunii Europene și a specificului societății românești; și promovarea învățământului profesional și creșterea atractivității acestuia în rândul elevilor cu pregătire medie.

Activitățile urmărite la nivelul învățământului profesional sunt:

- ☞ Elaborarea de materiale didactice, manuale și adaptarea curriculari școlare la cerințele reale ale mediului de producție privat;
- ☞ Asigurarea accesului elevilor la practica în cadrul companiilor;
- ☞ Organizarea unor campanii media, apariții TV, comunicate de presă, film de promovare etc.
- ☞ Preselecția și evaluarea elevilor înscriși, în vederea selectării bursierilor;
- ☞ Susținerea financiară a profesorilor, maștrilor și tutorilor de practică din cadrul companiilor, prin acordarea de bonificații trimestriale;
- ☞ Dezvoltarea activității educaționale și de pregătire profesională prin organizarea de colocvii, dezbateri, conferințe, cursuri, tabere și vize la

companii din străinătate, inclusiv prin intermediul unor programe externe;

- ☞ Sprijin pentru organizarea, derularea, premiarea elevilor participanți la olimpiadele și concursurile școlare, precum și pentru deplasarea lor la olimpiade și concursuri școlare în condiții de confort;
- ☞ Editarea, tipărirea de materiale și publicații care au legătura cu preocupările cadrelor didactice pentru specialitate sau metodică predării disciplinei.

Idea centrului de excelență se bazează pe susținerea activității didactice de performanță la toate disciplinele, a asigurării unui cadru organizat pentru realizarea unui schimb de experiență eficient, modern și racordat la cerințele societății moderne; promovarea comunicării și colaborării între profesorii care obțin performanțe cu elevii, a schimbului de experiență și idei; sincronizarea realităților curriculumului și practicii școlare din învățământul preuniversitar cu cerințele mediului universitar.

Fundația pentru Protejarea Monumentelor Istorice din Județul Bihor

Este o organizație neguvernamentală, cu scop nonprofit și nepatrimonial și fără caracter politic, având ca fondatori Consiliul Local Oradea și Consiliul Județean Bihor.

Obiectivele principale ale Fundației sunt legate atât de elaborarea și punerea în practică a programelor speciale de prevenire a degradării monumentelor din municipiu și județul Bihor, cât și de derularea activității de execuție a unor lucrări de protejare, conservare, restaurare, respectiv de promovare a monumentelor istorice, de artă, de arhitectură și urbanistice a zonelor de protecție și a ansamblurilor istorice.

Scopul Fundației:

- asigură protecția monumentelor istorice, a zonelor de protecție ale acestora și a zonelor construite protejate (ansambluri urbane, etc), aflate în domeniul public și privat al unităților administrativ - teritoriale din județul Bihor;

colaborează cu compartimentele specializate ale altor autorități ale administrației publice locale, în cazul în care monumentele istorice zonele de protecție a acestora se află pe teritoriul mai multor unități administrativ teritoriale;

- elaborează și asigură programe speciale de prevenire a degradării monumentelor istorice și a zonelor de protecție a acestora din județul Bihor, cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii și Cultelor sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Cultelor;
- inițiază, realizează și derulează activități de execuție a unor lucrări de reconstrucție, conservare, restaurare, promovare a monumentelor istorice, de artă, de arhitectură și urbanistice a zonelor de protecție a acestora precum și a zonelor protejate (ansambluri urbane, etc), existente în municipiul Oradea și județul Bihor;
- realizează valorificarea de materiale de promovare a monumentelor istorice de artă, de arhitectură și urbanistice a zonelor de protecție a acestora, precum și a zonelor construite protejate (ansambluri urbane, etc), existente în municipiul Oradea și județul Bihor;
- participă la finanțarea lucrărilor de protejare a monumentelor istorice, a zonelor de protecție a acestora și a zonelor construite protejate (ansambluri urbane, etc);
- sesizează organele competente pentru aplicarea și luarea de măsuri privind protejarea monumentelor istorice și a zonelor de protecție a acestora;
- organizează orice alte acțiuni compatibile cu obiectul de activitate.

Parcul Industrial Borș

Prin realizarea Parcului Industrial Borș s-a urmărit dezvoltarea economică a zonei limitrofe și atragerea de investitori romani și străini. Proiectul se încadrează în planul de dezvoltare regională și în planul național de dezvoltare, în concordanță cu obiectivele programului PHARE de coeziune economică și socială al UE. Parcul industrial este administrat de Consiliul Local Borș.

Așezarea Parcului Industrial Borș este foarte favorabilă investitorilor prin amplasamentul său. Parcul Industrial, în afara activităților industriale și industriei alimentare tradiționale, poate prelua și tehnologii moderne. Pregătirea profesională a forței de muncă, serviciile, dezvoltarea transporturilor, cu programe bine corelate, toate deservesc interesele viitorilor investitori ai parcului industrial.

Parcul Industrial Borș asigură condiții favorabile pentru dezvoltarea inițiativelor investitorilor care doresc să

beneficieze de avantajele ce decurg din situarea sa pe drumul european și la granița de vest a țării.

Parcul Industrial Borș este situat pe teritoriul comunei, pe o suprafață de 25 ha, la circa 2 km de punctul vamal Borș, cel mai important punct de trecere al frontierei romano-ungare. De asemenea, datorită trecerii în imediată apropiere a căii ferate Cluj-Napoca - Oradea - Biharkereszt - Budapesta, transportul pe calea ferată este ușor accesibil. Se află la o distanță de 16 km de Oradea.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Amplasarea comunei la o distanță de 12 km de Municipiul Oradea și în apropiere de mai multe capitale europene; - Accesul facil al investitorilor atât prin intermediul căilor rutiere, cât și prin intermediul Aeroportului Internațional Oradea; - Densitatea întreprinderilor din comuna Borș se situează peste media înregistrată în localitățile rurale ale zonei; - Diversitatea economică destul de ridicată a comunei; - Ponderea destul de ridicată a unităților economice cu participare străină la capital; - Trendul descendent al numărului de șomeri înregistrați în perioada 2010 -2015; - Creșterea usoară a numărului salariaților în perioada 2010-2015; - Potențialul agricol ridicat al zonei: soluri fertile, productivitate ridicată, forță de muncă; - Ponderea ridicată a terenurilor agricole din totalul fondului funciar; - Ponderea ridicată a efectivelor de păsări și capre din totalul înregistrat la nivel zonal; - Existența resurselor necesare în vederea dezvoltării sectorului piscicol: amenajări piscicole, rețea hidrografică bogată, etc. - Tradiția industrială solidă a comunei; existența Parcului Industrial Borș; - Funcționarea pe teritoriul comunei a două unități de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa grupurilor de producători agricoli; - Scăderea numărului de înoptări turistice în comuna Borș în ultimii ani; - Capacitatea scăzută a mediului de afaceri de a susține investiții pentru dezvoltare; - Slaba dezvoltare a spiritului antreprenorial;
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Fondurile europene care sprijină dezvoltarea mediului antreprenorial; - Potențialul de dezvoltare logistică a comunei, ca urmare a poziționării la granița României cu Ungaria; - Poziționarea comunei la o distanță de aproximativ 18 km de Aeroportul Internațional Oradea; - Amplasarea la graniță poate facilita dezvoltarea relațiilor de colaborare cu agenți economici și instituții publice din Ungaria; - Modernizarea și extinderea Aeroportului Internațional Oradea și includerea în ofertă a unor noi destinații; - Sporirea dezvoltării economice ca urmare a finalizării marilor proiecte de infrastructură din zonă: autostradă, drumuri expres, etc. - Forța de muncă ieftină și calificată poate conduce la înființarea de noi întreprinderi; - Dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat; - Cooperarea mediului privat cu autoritățile publice locale, cu instituțiile de învățământ superior și centrele de cercetare și dezvoltare; - Programele guvernamentale de susținere a IMM-urilor; - Politica Uniunii Europene privind activitățile din domeniul cercetării - inovării în cadrul microîntreprinderilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nivel ridicat de fiscalitate și birocrație excesivă; - Lipsa lichidităților poate conduce la falimentarea unităților locale active de tip microîntreprinderi și chiar a celor medii; - Blocarea creditării din cauza crizei economice și a blocajelor financiare; - Creșterea concurenței din cauza liberalizării piețelor comerciale odată cu obținerea titlului de stat al Uniunii Europene în anul 2007; - Lipsa informării populației cu privire la procedura de înființare a unei afaceri; - Creșterea ratei inflației și creșterea ratei șomajului vor conduce implicit la scăderea puterii de cumpărare a produselor și serviciilor în rândul populației; - Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor europene; - Instabilitate legislativă; - Migrația forței de muncă calificată în afara județului și în afara granițelor țării.

1.2.7. Calitatea factorilor de mediu și surse de poluare

Calitatea aerului

La nivelul comunei Borș calitatea aerului este bună, neexistând surse majore de poluare a aerului în zonă. Singurele surse de poluare sunt traficul rutier pe E60 și poluare de pe platformele industriale ale municipiului Oradea.

După ultima inventariere din anul 2014, în județul Bihor sunt 30 instalații care intră sub incidența Directivei privind prevenirea și controlul integrat al poluării (IPPC). La nivelul comunei Borș nu funcționează astfel de instalații.

Calitatea apelor

Cel mai important râu care străbate extremitatea sudică a comunei este Crișul Repede. Acesta izvorește de la altitudinea de 710 m, în apropiere de localitatea Izvorul Crișului, dintr-o zonă deluroasă de pe marginea nordică a depresiunii Huedinului. Malul drept al Crișului Repede este îndiguit în aval de Oradea pe o lungime de 23,6 km. După ce trece de localitatea Oradea aflându-se în zona de câmpie, cursul lui este lent.

Alt curs de apă este pârâul Crișul Mic, care curge prin teritoriul satului Santăul Mare. Acest pârâu nu seacă niciodată, fiind alimentat de un izvor artezian și de mai multe izvoare de terasă, debitele minime fiind în jurul de 1,5 l/sec. Are albia puțin dezvoltată și foarte meandrată, năpădită de vegetație acvatică.

Între satele Borș și Santăul Mic există două bălți formate în vechile balastiere. Aceste bălți au adâncimi considerabile, pătrunzând în pânza freatică, suprafața lor totală fiind de 62 ha. În perioada anilor 1958-1960 în hotarul comunei au fost executate lucrări de desecări, realizate în scopul de a reda agriculturii terenurile mlăștinoase și neproductive. Cu ocazia executării acestor lucrări de desecări s-au creat două canale artificiale, având fiecare o lungime de câte 2-2,5 km.

Crișul Repede reprezintă un corp de apă puternic modificat și a fost monitorizat în 3 secțiuni (pe

teritoriul Zonei Metropolitane Oradea), pe o lungime de 34,27 km. După grupele de indicatori cum ar fi regim de oxigen, salinitate și poluanți toxici, indicatori chimici relevanți respectiv indicatori biologici, calitatea apei se încadrează în categoria de potențial ecologic bun.

Principalele surse de poluare ale apelor (de suprafață și subterane) de la nivelul comunei sunt reprezentate de utilizarea îngrășămintelor chimice în agricultură și de poluarea apelor de suprafață și subterane cauzată de eliminarea de ape uzate menajere (lipsa rețelei de canalizare).

Administrația Bazinală de Apă Crișuri Oradea administrează apele aflate pe teritoriul bazinului hidrografic "Crișuri" din domeniul public și infrastructura Sistemului de Gospodărire a Apelor formată din lacuri de acumulare, diguri de apărare împotriva inundațiilor, canale, derivații inter-bazinale, prize de apă și alte lucrări specifice, precum și infrastructura sistemelor de veghe hidrologică, hidrogeologică și de monitorizare a calității resurselor de apă aflate în patrimoniul său, în scopul cunoașterii și a gestionării resurselor de apă de suprafață și subterane.

În ceea ce privesc apele subterane, în cursul anului 2013, la nivelul județului Bihor, s-au prelevat probe de apă din 9 foraje: BihariaF1, Oradea F6-P13, Oradea F7-P14, Oradea Nord F1AD, Oradea Est F1AD, Girișu de Criș F1, Sînmartin F1MA, Sîntandrei F1MA, Nojorid F1MA. Evaluarea stării chimice a fost stabilită după indicatorii din Ordinul 137/2009. În 21 foraje au fost înregistrate valori medii depășite față de valoarea prag și a rezultat o stare chimică slabă după următorii indicatori: NO₃, NO₂, NH₄, PO₄, SO₄, Pb și As.

Evaluarea stării chimice a fost stabilită după indicatorii din Ordinul 137/2009. În cazul acviferului freatic, cu nivel liber, s-au efectuat foraje și determinări, în urma cărora au fost înregistrate valori medii depășite față de valoarea prag și a rezultat stare chimică slabă la următorii indicatori: Nitriți (NO₃), Sulfați (SO₄). Indicatorul Nitriți (NO₃) a fost depășit la forajele din Biharia, Girișu de Criș și Oradea. Indicatorul Sulfați (SO₄) a fost depășit la forajele din Oradea.

În cazul acviferului de adâncime cu nivel sub presiune, în forajul Oradea Est F1AD s-au înregistrat depășiri la indicatorii cloruri și amoniu.

Calitatea solurilor

Solul reprezintă împreună cu ceilalți factori de mediu - mediul de viață pentru plante animale și om, iar pentru agricultură - principalul mijloc de producție.

La nivelul comunei Borș se regăsesc terenuri afectate de nitrați din activități agricole care sunt monitorizate sub aspectul calității solului și măsurilor agropedameliorative de către instituțiile competente (Direcția Agricolă și pentru Dezvoltare Rurală Bihor și O.S.P.A Bihor).

La nivelul Zonei Metropolitane, în urma activității industriale au fost construite următoarele depozite de deșeuri nepericuloase și periculoase:

- ◆ SC Electrocentrale SA Oradea - Depozitul de zgură și cenușă (depozitarea deșeurilor industriale nepericuloase lichide) - Santău Mic - termen de sistare a depozitării - 31.12.2013;
- ◆ SC Electrocentrale SA Oradea - Depozitul de zgură și cenușă - Șos. Borșului - Închis/ecologizat;
- ◆ SC Termoelectrica SA, CET II Oradea - Depozitul de zgură și cenușă - Cheriu - Sînmartin - s-a sistat depozitarea - nu este ecologizat - Suprafața 47 ha;
- ◆ SC Cemtrade SA - depozit de șlam roșu (halda C1, C2, C3), str. Matei Corvin Oradea - nu este ecologizat - Suprafața - 40,25 ha;
- ◆ SC Cemtrade SA - depozit de șlam roșu (halda C0), Episcopia Bihor - nu este ecologizat - Suprafața - 38,11 ha;
- ◆ SC Sinteza SA - depozit de deșeuri periculoase - compartimentul de șlamuri - Șos. Borșului - Suprafață 15,5 ha;
- ◆ SC Sinteza SA - depozit de deșeuri periculoase - compartimentul de solide - Șos. Borșului - proximitate iazuri biologice aval - Suprafață - 1,5 ha.

La nivelul Zonei Metropolitane au fost construite următoarele depozite de deșeuri municipale:

- ◆ Gropi de gunoi din mediul rural, închise până la data de 16 iunie 2010 - cel puțin una în fiecare sat

din comunele ZMO - îniebete/nivelate (primăriile locale cunosc detalii cu privire la amplasamente);

- ◆ Depozitul de deșeuri inerte din Sântandrei (amplasament cunoscut de Primăria Com. Sântandrei);
- ◆ Depozit de deșeuri municipal (haldă) Oradea - depozit neconform - activitate sistată în 2008 - nu este ecologizat;

Depozitul ecologic județean din Oradea administrat de Eco Bihor SRL Oradea, str. Matei Corvin, are două celule cu capacitatea de stocare epuizată copertate cu sol vegetal pentru îmbunătățirea parametrilor de mediu, suprafața aproximativă 3,8 ha. Se depozitează în celula II B în prezent; celula II A este în curs de tasare compactare. Suprafața totală destinată gestionării deșeurilor este de 36 ha. Capacitate totală prevăzută pentru depozitare: 4 500 000 t.

Depozitul de deșeuri municipale vechi va fi închis în cadrul proiectului SMID, care va fi implementat de Consiliul Județean Bihor.

Conform inventarului Agenției pentru Protecția Mediului Bihor la nivelul anului 2013 în Zona Metropolitană Oradea au fost identificate 3 situri potențial contaminate (contaminate istoric), rezultate în urma activităților industriale. Acestea sunt următoarele:

- ◆ SC Cemtrade SA - platforma industrială - Oradea, Șos. Borșului - 0,22 ha;
- ◆ SC Sinteza SA - platforma industrială Oradea, Șoseaua Borșului, nr.35 - 17 ha;
- ◆ SC Termoelectrica SA - platforma industrială Oradea, str. Ogorului, nr. 2 - 141 ha.

Pentru situl contaminat SC Cemtrade S.A Oradea (depozit de deșeuri industrial periculos și nepericulos) au fost emise pentru titulari acte de reglementare care cuprind măsurile de închidere și ecologizare: Acord de mediu nr. 12 NV 6/27.08.2009 Închiderea și ecologizarea depozitului de șlam Co și Acord de mediu nr 13NV 6 /27.08.2009 Închiderea și ecologizarea depozitului de șlam CI-II-III.

Acest tip de halde prezintă potențial de poluare transfrontalieră în perioadele secetoase ale anului când există posibilitatea antrenării particulelor de șrosu

alcalin prin intermediul vântului în direcția statului vecin Republica Ungară.

Nu există alte restricții sau alte surse majore de poluare a solurilor la nivelul comunei Borș.

Protecția naturii și biodiversitatea

Principalele presiuni antropice ce se exercită asupra biodiversității sunt:

- ◆ schimbarea modului de folosință al terenurilor;
- ◆ defrișările;
- ◆ agricultura intensivă;
- ◆ turismul necontrolat;
- ◆ supraexploatarea unor specii de plante și animale;
- ◆ incendiile sau alte accidente ecologice;

fragmentarea habitatelor;

- ◆ poluarea;
- ◆ exploatarea resurselor;
- ◆ amplasarea de construcții în zone protejate.

În județul Bihor au fost desemnate 30 de Situri Natura 2000:

- ◆ Număr SCI: 24;
- ◆ Număr SPA: 6;
- ◆ Numărul de SCI-uri care se suprapun peste arii naturale protejate de interes național: 17;
- ◆ Numărul de SPA-uri care se suprapun peste arii naturale protejate de interes național: 3.

Pe teritoriul administrativ al comunei Borș, conform Ordinului nr. 1.964 din 13 decembrie 2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, se află următoarele arii protejate:

- ◆ ROSCI0185 Păduricea de la Santău - reprezentând 3% din teritoriul administrativ al comunei;
- ◆ ROSCI0104 Lunca Inferioară a Crișului Repede - reprezentând 1% din teritoriul administrativ al comunei.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Nivelul redus de poluare a solurilor și subsolurilor; - Existența ariilor protejate Natura 2000: ROSCI0185 Păduricea de la Santău și ROSCI0104 Lunca Inferioară a Crișului Repede. - Existența unui parc fotovoltaic pentru producerea energiei electrice a energiei propriu 	<ul style="list-style-type: none"> - Capacitatea limitată a autorităților publice locale de a realiza proiecte în domeniu; - Existența siturilor poluate de depozitarea în spații necorespunzătoare a deșeurilor în trecut; - Riscul ridicat de poluare din cauza dezvoltării activităților industriale la nivel local; - Poluarea cauzată de gradul scăzut de conectare a gospodăriilor la rețeaua de canalizare menajeră; - Se regăsesc terenuri afectate de nitrați din activități agricole; - Existența depozitelor de zgură și cenușă în stare umedă; - Poluarea cauzată de traficul rutier de pe E60; - Slaba conștientizare a populației și agenților economici privind managementul ariilor protejate; - Resurse umane și financiare scăzute pentru managementul ariilor protejate.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> - Existența unui cadru național privind protecția mediului: legislație, instituții, strategii și planuri de implementare a Directivelor UE; - Existența Planului de Investiții pe Termen Lung privind „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Bihor”; - Existența „Master Plan privind infrastructura de apă și apă uzată în județul Bihor”; - Posibilitatea obținerii de finanțări guvernamentale sau fonduri europene pentru proiecte în domeniul mediului; - Organizarea unor campanii de educare a elevilor în spiritul ecologic; - Implicarea populației în activitățile de educație ecologică; - Dezvoltarea de parteneriate în vederea protecției mediului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Întârzieri în implementarea proiectelor pe fondul lipsei fondurilor, în condițiile crizei economice și financiare; - Creșterea poluării prin intensificarea circulației rutiere în condițiile în care nu se implementează măsurile care prevăd reducerea și fluidizarea traficului; - Dezvoltarea nesustenabilă a sectorului industrial poate avea consecințe asupra calității mediului; - Opoziția unor factori interesați (populație și/sau autorități) cu privire la implementarea unor proiecte de mediu în condițiile reducerii fondurilor disponibile pentru investiții și creșterii concurenței pentru alocarea acestora; - Reducerea suportabilității de plată a populației pentru serviciile de salubritate, alimentare cu apă și canalizare; - Creșterea presiunilor asupra mediului prin deversarea necontrolată a apelor uzate menajere în condițiile dezvoltării rețelelor de canalizare și facilităților de epurare într-un ritm inferior celui de dezvoltare a rețelelor de alimentare cu apă potabilă; - Incapacitatea susținerii cofinanțării proiectelor în acest domeniu; - Apariția de dificultăți în implementarea planurilor adecvate de management ale ariilor naturale protejate datorită atitudinii proprietarilor privați ai terenurilor.

1.3. ANALIZA PEST

PESTEL este acronimul englezesc de la Political, Economic, Social, Technical, Environment și Legislative. Acest tip de analiză are în vedere influențele externe generate de acești factori. Acești factori nu acționează independent sau paralel ci ei se află în interacțiune și pot genera schimbări imprevizibile asupra dezvoltării unei comunități.

Factorul politic

Un prim factor de ordin politic care afectează/ poate afecta dezvoltarea comunității se referă la legătura dintre formațiunile politice aflate la guvernare și apartenența politică a persoanelor care administrează/reprezintă interesele comunei.

Un alt factor politic care poate influența dezvoltarea județului Bihor dar și a comunei Borș este reprezentat de criza politică care caracterizează România în ultima perioadă. Corelațiile acestea cu dezvoltarea economică au fost deseori demonstrate, cunoscându-se faptul că momentele de maximă tensiune de pe scena politică au dus, spre exemplu, la deprecierea monedei naționale în fața monedei europene și americane și nu numai. Alte probleme ce pot apărea sunt: instabilitate legislativă, diminuarea investițiilor străine, favorizarea intereselor directe ale partidelor în detrimentul interesului public, blocarea programelor și obiectivelor guvernamentale, etc.

De asemenea, nu trebuie pierdut din vedere posibilul efect pe care îl vor avea alegerile locale și parlamentare care se vor desfășura în 2016 precum și rezultatele care vor fi obținute la aceste alegeri la nivel național, județean și local. Rezultatele acestor alegeri precum și efectele asupra dezvoltării județene și locale sunt însă dificil de anticipat și cuantificat.

Reforma administrației publice propusă de Guvernul României este un alt factor politic ce poate avea implicații asupra județului Bihor și asupra comunei.

Descentralizarea serviciilor publice presupune nu numai transferul de autoritate și responsabilități de la nivelul administrației publice centrale la cel al administrației publice locale, ci și transferul surselor de finanțare

aferente în vederea asigurării bunei funcționări a serviciilor respective.

În plus, posibilitatea schimbării organizării administrative a României, respectiv regionalizarea, poate conduce la o creștere a importanței pe care o vor avea Zonele Metropolitane, cu efecte benefice asupra comunei Borș.

Alți factori politici ce pot afecta dezvoltarea județului și comunei Borș: grupurile de presiune (lobby) naționale și internaționale, conflictele militare, aderarea României la spațiul Schengen, calitatea de membru a României în diverse alianțe sau organizații internaționale, etc.

Factorul economic

Aderarea României la Uniunea Europeană este punctul din care la nivel național a fost înregistrată o creștere economică ce poate fi caracterizată ca fiind spectaculoasă. Creșterea economică a României a fost înregistrată din cel de-al doilea trimestru al anului 2007. Statistica europeană a poziționat creșterea economică din România pe primul trimestru din anul 2008 pe locul al doilea în UE, după Slovacia (creșterea produsului intern brut din primul trimestru al anului 2008 fiind de 8,2%).

Creșterea economică a României din perioada post-aderare la UE a fost o creștere economică bazată preponderent pe consum și nu pe producție, ceea ce, în coordonate economice, înseamnă un impact major și cu o durată prelungită a crizei mondiale la nivel național comparativ cu alte țări. Efectele crizei economice mondiale sunt: creșterea ratei inflației, creșterea numărului de șomeri, scăderea numărului întreprinderilor active, diminuarea investițiilor, etc. Astfel, putem afirma că un prim factor economic care influențează dezvoltarea județului Bihor și implicit și al comunei Borș este contextul macroeconomic general, caracterizat, și în prezent, de previziuni pesimiste privind creșterea economică.

Un alt factor economic important este reprezentat de nivelul fiscalității din România, existând două categorii de obligații fiscale pe care întreprinderile trebuie să le respecte: obligațiile fiscale față de bugetul de stat și obligațiile fiscale față de bugetul local. Principalele

obligății fiscale față de bugetul de stat - impozitul pe profit (impozitul forfetar), impozitul pe venit, taxa pe valoare adăugată, accizele (accize armonizate, accize nearmonizate) - au o influență semnificativă asupra dezvoltării socio-economice a județului Bihor. Este de așteptat ca o creștere a fiscalității să ducă la o diminuare a numărului întreprinderilor active din județ, la o scădere a cifrei de afaceri a acestora și, în același timp, la o creștere a ratei șomajului.

Nivelul salarizării este un alt factor economic important. Din acest punct de vedere, se observă o ușoară creștere a salariului mediu în ultimul an.

Per ansamblu, politica monetară a României reprezintă un factor major de influență asupra dezvoltării, prin acțiunile pe care autoritățile le realizează pentru a interveni pe piață: stabilirea cantității de masă monetară aflată în circulație, stabilirea unui prag maxim a inflației, stabilirea nivelului ratei dobânzii, etc.

De asemenea, situația macro-economică generală afectează veniturile bugetului de stat și, în acest fel, sumele care vor fi alocate bugetelor locale și pentru finanțarea unor programele naționale de dezvoltare.

Factorul socio-cultural

Unul dintre cei mai importanți factori socio-culturali care influențează dezvoltarea județului Bihor și a comunei Borș este evoluția demografică.

Un alt factor social cu efecte majore asupra evoluției demografice este reprezentat de fenomenul migrației externe. În prezent se prognozează că odată cu creșterea numărului de șomeri, cu diminuările salariale din mediul bugetar și cu reducerile de personal, numărul specialiștilor care vor pleca în străinătate va crește semnificativ. Aceasta va fi o problemă majoră și pentru județul Bihor întrucât este posibil să se resimtă o lipsă a forței de muncă specializate. Efectele migrației de ordin social sunt: creșterea numărului familiilor monoparentale, creșterea abandonului școlar, creșterea delincvenței juvenile, creșterea ratei divorțialității, etc.

De asemenea, trebuie avută în vedere și atitudinea populației vis-à-vis de valorile/elementele culturale,

dar și interesul autorităților publice centrale (care se transferă și la nivel local) pentru dezvoltare infrastructurii culturale și modernizarea patrimoniului cultural.

Nu în ultimul rând un factor social care afectează dezvoltarea județului Bihor este politica din domeniul asistenței sociale.

Factorul tehnologic

Finanțarea cercetării, nivelul de dotare tehnologică, rata de înnoire a produselor tehnologice, tehnologia informației și comunicării, accesul la rețelele electronice de comunicare rapide, sunt factori ce influențează în mod fundamental dezvoltarea județului Bihor și a comunei Borș.

În România, fondurile alocate domeniului cercetării-dezvoltării s-au diminuat odată cu începerea crizei economice mondiale. Lipsa de investiții în acest domeniu are repercusiuni asupra tuturor domeniilor, determinând o ruptură majoră de trendurile mondiale în știință și tehnologie. Astfel, un factor tehnologic important este reprezentat de finanțarea publică a cercetării-dezvoltării de la nivel național. Bineînțeles, este importantă și distribuția teritorială a institutelor și firmelor cu activitate principală de cercetare - dezvoltare - inovare, actualmente majoritatea fiind amplasate în Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov.

Tehnologia reprezintă un motor pentru toate sectoarele economice, motiv pentru care este necesară aplicarea unor politici publice speciale pentru dezvoltarea TIC. Angrenarea sectorului TIC și dezvoltarea societății informaționale din România reprezintă, așadar, un alt factor de influență. Este important însă și prețul tehnologiilor și măsura în care populația, instituțiile publice și mediul economic pot achiziționa noile tehnologii. Este cunoscut faptul că introducerea inovațiilor tehnologice implică costuri ridicate de achiziție și de familiarizare a populației și/sau forței de muncă.

Astfel, la nivelul mediului rural se înregistrează o penetrare mult mai redusă în ceea ce privește dotarea gospodăriilor PC-uri și a ponderii celor care au acces la internet.

Protecția mediului

Catastrofele naturale pot afecta obiectivele și clădirile de patrimoniu, dar și întregul fond locativ de la nivel județean. Catastrofele naturale - cutremurele, alunecările de teren, inundațiile - ridică probleme și în ceea ce privește siguranța populației, dar și în ceea ce privește activitatea sectorului educațional, de sănătate, cultură, etc.

Trebuie avute în vedere și politicile publice și legislația din acest domeniu, un factor de mediu important fiind reprezentat de cadrul legislativ, respectiv reglementările europene / mondiale privind protecția mediului, norme ce trebuie respectate și de țara noastră. Respectarea acestor norme poate avea drept efect dirijarea investițiilor publice către anumite tipuri de obiective în defavoarea altora.

Factorul legislativ

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, legislația europeană în vigoare reprezintă o constrângere care trebuie luată în considerare și de către țara noastră. Este necesar a se avea în vedere toate tratatele, acordurile internaționale, legislația în vigoare, dar și actele pregătitoare în toate domeniile de interes. Între cele mai importante documente care trebuie avute în vedere, amintim: Constituția Europeană, Tratatul de Aderare a României la Uniunea Europeană și Tratatul Uniunii Europene (Tratatul de la Lisabona, Tratatul de la Nisa, Tratatul de la Amsterdam, etc.).

Un alt factor juridic cu impact asupra județului Bihor și asupra comunei Borș este reprezentat de legislația națională, cu modificările și completările ce pot apărea. Spre exemplu, un element cu un posibil impact semnificativ asupra dezvoltării socio-economice este adoptarea legii parteneriatelor de tip public-privat. Acestea sunt o soluție general recomandată și promovată pentru rezolvarea problemelor sau eficientizarea serviciilor publice și mai mult decât atât, poate crește numărul investitorilor și, implicit, consolida mediul de afaceri local, cu precădere în mediul rural unde este puțin reprezentat.

Un act normativ foarte important este reprezentat de OUG 13/2010 ce vizează îndeplinirea recomandărilor

Uniunii Europene, Organizației Internaționale a Muncii și ale altor foruri internaționale și europene de a elabora și aplica măsuri de stimulare a ocupării forței de muncă prin sprijinirea creării de locuri de muncă și de a menține preocupările pentru diminuarea incidenței șomajului, mai ales pentru evitarea șomajului de lungă durată. Una dintre cele mai importante acte legislative care vizează dezvoltarea economică este Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării IMM-urilor.

La nivel legislativ, din punct de vedere al protecției mediului, prevederile Legii nr. 426/2001 pentru aprobarea OUG nr. 78/2000 privind regimul deșeurilor are un impact major asupra sistemului de evidență a gestiunii deșeurilor producătorilor.

Activitatea de colectare, epurare și evacuare a apelor uzate din aglomerări, precum și a celor biodegradabile provenite de la anumite sectoare industriale (industria agroalimentară) este reglementată prin actul normativ Directiva 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate orășenești.

CAPITOLUL II - Strategia de dezvoltare

Strategia de dezvoltare locală a comunei BORȘ

VIZIUNE 2020

COMUNA BORȘ VA DEZVOLTA DURABIL SECTORUL INDUSTRIAL ȘI SECTORUL AGRICOL ȘI VA OFERI LOCUITORILOR SĂI ACCES LA SERVICII PUBLICE DE CALITATE, INFRASTRUCTURĂ RUTIERĂ ȘI TEHNICO-EDILITARĂ DEZVOLTATĂ ȘI LOCURI DE MUNCĂ BINE REMUNERATE. COMUNA BORȘ VA DEVENI UN CENTRU INDUSTRIAL ȘI LOGISTIC IMPORTANT LA NIVEL ZONAL ȘI VA VALORIFICA RESURSELE TURISTICE EXISTENTE. COMUNA BORȘ VA AVEA O CONTRIBUȚIE SEMNIFICATIVĂ LA DEZVOLTAREA SOCIO-ECONOMICĂ ȘI CULTURALĂ A ÎNTREGII ZONE METROPOLITANE ORADEA.

MISIUNE 2020

MISIUNEA PRIMĂRIEI BORȘ ESTE DE A STIMULA CREȘTEREA PROSPERITĂȚII COMUNEI ȘI A BUNĂSTĂRII CETĂȚENILOR, RESPECTÂND TREI PRINCIPII IMPORTANTE CE CONDUC LA DEZVOLTAREA DURABILĂ A LOCALITĂȚII: SOLIDARITATEA ÎNTRE GENERAȚII, PARTICIPAREA PUBLICĂ LA PROIECTELE COMUNITARE ȘI PREZERVAREA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR.

OBIECTIV GENERAL 2020

ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII VIEȚII POPULAȚIEI PRIN VALORIFICAREA SUPERIOARĂ A RESURSELOR EXISTENTE ÎN VEDEREA DEZVOLTĂRII ȘI DIVERSIFICĂRII ECONOMIEI LOCALE.

OBIECTIVE STRATEGICE 2020

1. **DEZVOLTAREA MEDIULUI DE AFACERI LOCAL PRIN CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMICE, ASIGURAREA UNUI MEDIU INVESTIȚIONAL PROPICE, PROMOVAREA INOVAȚIEI ȘI VALORIFICAREA ÎNTR-UN MOD SUSTENABIL A RESURSELOR EXISTENTE**
2. **CREȘTEREA GRADULUI DE ATRACTIVITATE A COMUNEI PRIN DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII RUTIERE ȘI TEHNICO-EDILITARE**
3. **ÎMBUNĂTĂȚIREA STANDARDELOR DE VIAȚĂ ALE POPULAȚIEI PRIN INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURĂ ȘI SERVICII PUBLICE**
4. **ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII FACTORILOR DE MEDIU PENTRU ASIGURAREA UNUI MEDIU SĂNĂTOS DE VIAȚĂ**
5. **ÎMBUNĂTĂȚIREA COEZIUNII SOCIALE ȘI CREȘTEREA GRADULUI DE IMPLICARE A POPULAȚIEI ÎN PROCESUL DECIZIONAL**
6. **DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE PENTRU UTILIZAREA EFICIENTĂ A CAPITALULUI PUBLIC**

2020

POLITICI ȘI PROGRAME SECTORIALE

SECTOR 1. DEZVOLTARE ECONOMICĂ

Politica 1.1.

Sprrijinirea dezvoltării IMM-urilor de la nivel local

Programul 1.1.1.

Atragerea investițiilor / investorilor străini

Măsuri:

- ⇒ *Inventarierea ibilelor din comună disponibile pentru investiții;*
- ⇒ *Stabilirea unui set de facilități pentru investiții noi, în condițiile legislative în vigoare;*
- ⇒ *Promovarea oportunităților de investiții; **

Programul 1.1.2.

Campanii de informare promovare a culturii antreprenoriale

Măsuri:

- ⇒ *Campanii de informare/promovare a culturii antreprenoriale în rândul tinerilor ; **
- ⇒ *Campanii de informare/promovare a culturii antreprenoriale în rândul șomerilor; **

Politica 1.2.

Dezvoltarea sectorului industrial și logistic

Programul 1.2.1.

Dezvoltarea / Extinderea infrastructurii industriale și logistice

Măsuri:

- ⇒ *Dezvoltarea/Extinderea Parcului Industrial Borș;*
- ⇒ *Dezvoltarea unui hub logistic la nivel local;*

Programul 1.2.2.

Promovarea utilizării de tehnologii mai puțin poluante

Măsuri:

- ⇒ *Campanii de promovare în rândul agenților economici a utilizării de tehnologii mai puțin poluante; **

Politica 1.3.

Dezvoltarea sectorului agricol

Programul 1.2.1.

Susținerea producătorilor locali în vederea fructificării resurselor existente

Măsuri:

- ☞ Program de promovare a metodelor și tehnologiilor agricole moderne;
- ☞ Promovarea mărcilor locale pe plan național și internațional;
- ☞ Susținerea participării la târguri naționale și internaționale a producătorilor din comună;
- ☞ Informarea producătorilor locali cu privire la oportunitățile de pe piețele externe;
- ☞ Oferirea de consultanță de afaceri specializată pentru creșterea numărului de firme care exportă;

Programul 1.2.2.

Dezvoltarea infrastructurii de acces spre exploatațile agricole

Măsuri:

- ☞ Reabilitarea și extinderea drumurilor de acces spre exploatațile agricole.

Politica 1.4.

Dezvoltarea sectoarelor non-agricole

Programul 1.3.1.

Creșterea accesibilității la servicii de formare și consiliere profesională

Măsuri:

- ☞ Extinderea rețelei de consiliere și formare profesională; *
- ☞ Platformă e-learning corelată cu evoluția cererii pieței locurilor de muncă; *

Programul 1.3.2.

Campanii de informare privind oportunitățile de afaceri existente

Măsuri:

- ☞ Organizarea de campanii de informare cu privire la oportunitățile de dezvoltare a afacerilor la nivel local;*
- ☞ Organizarea de campanii de informare și consultanță pentru accesare de fonduri nerambursabile;*

Programul 1.3.3.

Reabilitarea/modernizarea/amenajarea corespunzătoare a obiectivelor turistice

Măsuri:

- ☞ Renovarea, dezvoltarea și amenajarea obiectivelor culturale cu potențial turistic;
- ☞ Reabilitarea și modernizarea căilor de acces spre obiectivele turistice;
- ☞ Amenajarea de locuri de parcare în apropierea obiectivelor turistice;

- ⊖ Valorificarea resurselor de apă geotermală în dezvoltarea sectorului turistic;
- ⊖ Dezvoltarea infrastructurii de agrement și petrecere a timpului liber;
- ⊖ Dezvoltarea sistemelor de indicatoare turistice; *
- ⊖ Amenajarea obiectivelor turistice cu hărți, panouri informative, etc.; *

Programul 1.3.4.

Includerea comunei în circuite turistice

Măsuri:

- ⊖ Includerea comunei într-un circuit turistic la nivel zonal; *

SECTOR 2. INFRASTRUCTURĂ

Politica 2.1.

Dezvoltarea infrastructurii de transport

Programul 2.1.1.

Extinderea și modernizarea infrastructurii rutiere

Măsuri:

- ⊖ Reabilitarea și lărgirea străzilor care leagă nucleul urbanistic din intravilanul municipiului Oradea de centrele comunelor ce compun teritoriul Zonei Metropolitane Oradea; *
- ⊖ Reabilitarea și extinderea drumurilor comunale;
- ⊖ Reabilitarea și extinderea rețelei de canalizări pluviale.

Politica 2.2.

Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare

Programul 2.2.1.

Extinderea și modernizarea infrastructurii de furnizare a apei potabile

Măsuri:

- ⊖ Extinderea sistemului de alimentare cu apă potabilă (captare, tratare, distribuție);

Programul 2.2.2.

Realizarea infrastructurii de canalizare și de epurare a apelor uzate

Măsuri:

- ⊖ Realizarea infrastructurii de canalizare la nivel local;
- ⊖ Construirea unei stații de epurare a apelor uzate;

Programul 2.2.3.

Valorificarea potențialului energiei geotermale

Măsuri:

- ⊖ Valorificarea energiei geotermale în scop termic la nivel local;

SECTOR 3. SERVICII PUBLICE

Politica 3.1.

Dezvoltarea unui serviciu de transport public

Programul 3.1.1.

Amenajarea și modernizarea infrastructurii de transport public

Măsuri:

- ☞ *Reabilitarea și modernizarea stațiilor de transport public actuale; **
- ☞ *Modernizarea străzilor aferente traseelor mijloacelor de transport public; **
- ☞ *Realizarea de trasee și piste special destinate transportului în comun; **

Programul 3.1.2.

Reducerea efectelor transportului public asupra mediului

Măsuri:

- ☞ *Achiziționarea de mijloace de transport ecologice; **
- ☞ *Scoaterea de uz a mijloacelor de transport puternic poluante; **

Politica 3.2.

Îmbunătățirea amenajării urbanistice la nivel local

Programul 3.2.1. Realizarea / reactualizarea planului urbanistic general (PUG) și regulamentului local de urbanism (RLU)

Măsuri:

- ☞ *Reactualizarea Planului Urbanistic General;*
- ☞ *Realizarea cadastrului comunei;*

Programul 3.2.2. Dezvoltarea și modernizarea parcurilor și spațiilor de joacă pentru copii

Măsuri:

- ☞ *Amenajarea spațiilor verzi publice existente;*
- ☞ *Crearea de spații verzi și spații de joacă pentru copii;*

Programul 3.2.3. Amenajarea de zone de agrement și piste pentru bicicliști

Măsuri:

- ☞ *Amenajarea de piste pentru bicicliști care conectează comuna de municipiul Oradea; **
- ☞ *Amenajarea de piste pentru bicicliști la nivel comunal;*
- ☞ *Amenajarea unor zone de agrement la nivel local;*

Politica 3.3.

Creșterea siguranței cetățenilor

Programul 3.3.1.

Dezvoltarea serviciului public desigurantă a populației

Măsuri:

- ⇒ Dezvoltarea serviciului local de poliție;
- ⇒ Implementarea de sisteme de monitorizare video a spațiilor publice cu infracționalitate ridicată;

Programul 3.3.2.

Modernizarea și extinderea iluminatului stradal

Măsuri:

- ⇒ Extinderea infrastructurii de iluminare stradală la nivel local;
- ⇒ Înlocuirea stâlpilor și lămpilor învechite;
- ⇒ Achiziționarea de sisteme de iluminare stradală prin surse alternative de energie;

SECTOR 4. DEZVOLTARE SOCIALĂ

Politica 4.1.

Dezvoltarea patrimoniului imobiliar social

Programul 4.1.1.

Dezvoltarea infrastructurii de furnizare a serviciilor sociale

Măsuri:

- ⇒ Construirea de unități de asistență socială;
- ⇒ Construirea de locuințe sociale și locuințe pentru tineri;
- ⇒ Construirea, amenajarea și dotarea unui centru de îngrijire socială pentru bătrâni;

Politica 4.2.

Implicarea comunității în domeniul social

Programul 4.2.1. S

prrijinirea mobilizării comunitare și voluntariatului

Măsuri:

- ⇒ Campanii de promovare a voluntariatului în domeniul social;
- ⇒ Acțiuni de susținere pentru atragerea și instruirea voluntarilor în domeniul social;
- ⇒ Crearea unei baze de date on-line a ONG-urilor și a voluntarilor din domeniul social; *
- ⇒ Campanii de mobilizare comunitară;

Politica 4.3.

Sprijinirea accesului la educație a grupurilor vulnerabile

Programul 4.3.1.

Sprijinirea activităților de tip „Școală după școală”

Măsuri:

- ☞ Amenajarea și dotarea unor centre de tip „After School”;
- ☞ Promovarea serviciilor furnizate de centrele de tip „After School” în rândul grupurilor țintă;

Programul 4.3.2.

Facilitarea accesului la educație a grupurilor vulnerabile

Măsuri:

- ☞ Campanii de informare și promovare a importanței educației;
- ☞ Măsuri de susținere a accesului la educație a elevilor provenind din grupuri vulnerabile;
- ☞ Continuarea integrării elevilor cu cerințe educative speciale în învățământul de masă;

SECTOR 5. EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ

Politica 5.1.

Îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a actului educațional

Programul 5.1.1.

Reabilitarea/extinderea infrastructurii de învățământ

Măsuri:

- ☞ Reabilitarea și modernizarea infrastructurii școlare de la nivel local;
- ☞ Extinderea infrastructurii școlare existente pentru creșterea capacității unităților de învățământ;

Programul 5.1.2.

Îmbunătățirea dotărilor din structurile de învățământ

Măsuri:

- ☞ Dotarea cu materiale didactice a unităților de învățământ;
- ☞ Dotarea cu echipamente IT a unităților de învățământ;
- ☞ Dotarea cu mobilier a unităților de învățământ;

Politica 5.2.

Îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a activităților culturale și sportive

Programul 5.2.1.

Reabilitarea/extinderea infrastructurii în care funcționează instituțiile de cultură

Măsuri:

- ☞ Reabilitarea și modernizarea clădirilor bibliotecilor publice;
- ☞ Reabilitarea și modernizarea căminelor culturale;

Programul 5.2.2.

Îmbunătățirea dotărilor din cadrul instituțiilor de cultură

Măsuri:

- ⇒ Îmbunătățirea dotărilor (mobilier, echipamente, cărți) bibliotecilor publice;
- ⇒ Îmbunătățirea dotărilor căminelor culturale;

Programul 5.2.3.

Îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a activităților sportive în comună

Măsuri:

- ⇒ Modernizarea infrastructurii sportive existente
- ⇒ Construirea de noi săli de sport la nivel local;
- ⇒ Achiziționarea de echipamente și mobilier specific pentru desfășurarea de activități sportive;

Politica 5.3.

Valorificarea superioară a resurselor culturale existente

Programul 5.3.1.

Conservarea și promovarea valorilor culturale autohtone

Măsuri:

- ⇒ Crearea unor centre tradiționale;
- ⇒ Crearea unor centre culturale;
- ⇒ Renovarea construcțiilor cu valoare arhitecturală, culturală și istorică.

SECTOR 6. SĂNĂTATE

Politica 6.1.

Dezvoltarea asistenței medicale primare

Programul 6.1.1.

Dezvoltarea serviciilor de îngrijire la domiciliu

Măsuri:

- ⇒ Parteneriate între administrația publică și societatea civilă; *
- ⇒ Activități de îngrijire și asistență medicală la domiciliu (tratamente, consiliere, consultații medicale, îngrijire de igienă, alimentație, îngrijiri paliative etc.); *

Programul 6.1.2.

Reabilitarea/extinderea infrastructurii sanitare

Măsuri:

- ⇒ Modernizarea unităților medicale existente;
- ⇒ Facilitarea înființării de noi unități medicale la nivel local;

Politica 6.2.

Dezvoltarea activităților de prevenție

Programul 6.2.1.

Programe multianuale de educație și informare privind sănătatea

Măsuri:

- ☞ Program de informare și educare adresat tinerilor; *
- ☞ Program de informare și educare adresat proaspeților părinți; *
- ☞ Program de informare și educare adresat populației adulte; *
- ☞ Program de informare și educare adresat vârstnicilor; *
- ☞ Program de informare și educare cu privire la prevenția și tratamentul bolilor frecvente; *

SECTOR 7. MEDIU

Politica 7.1.

Îmbunătățirea managementului deșeurilor

Programul 7.1.1.

Extinderea și dezvoltarea serviciilor de colectare și transport al deșeurilor

Măsuri:

- ☞ Crearea parteneriatului public-privat de gestionare a deșeurilor la nivelul întregului teritoriu al ZMO; *
- ☞ Achiziția de echipamente și instalații pentru colectare, prelucrare și valorificarea deșeurilor; *
- ☞ Introducerea sistemului integrat de acțiuni și activități pentru managementul deșeurilor în ZMO; *
- ☞ Organizarea de campanii de informare a populației privind beneficiile colectării selective a deșeurilor; *

Programul 7.1.2.

Suținerea valorificării energetice și materiale a deșeurilor

Măsuri:

- ☞ Promovarea în rândul agenților economici a valorificării energetice și materiale a propriilor deșeuri; *
- ☞ Stație de tratare biomecanică a deșeurilor reciclabile;

Politica 7.2.

Intervenții pentru îmbunătățirea factorilor de mediu

Programul 7.2.1.

Activități de împădurire

Măsuri:

- ☞ Împădurirea terenurilor publice neutilizate;
- ☞ Împădurirea terenurilor care prezintă risc de inundații și alunecări;

Programul 7.2.3.

Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul energetic

Măsuri:

- ⇒ *Utilizarea de surse de energie nepoluante, regenerabile în instituțiile publice; **
- ⇒ *Utilizarea de surse de energie regenerabilă în vederea realizării iluminatului public; **

SECTOR 8. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

Politica 8.1.

Îmbunătățirea calității serviciilor publice

Programul 8.1.1.

Modernizarea condițiilor de desfășurare a activității administrației publice locale

Măsuri:

- ⇒ *Reabilitarea infrastructurii în care își desfășoară activitatea administrația publică locală;*
- ⇒ *Dotarea sediului administrației publice locale cu mobilier și echipamente moderne;*
- ⇒ *Dotarea administrației publice locale cu mijloace IT&C moderne;*

Programul 8.1.2.

Dezvoltarea resurselor umane

Măsuri:

- ⇒ *Platformă e-learning pentru funcționarii din cadrul administrației publice locale; **
- ⇒ *Cursuri de specializare pentru funcționarii din cadrul administrației publice locale; **

Politica 8.2.

Creșterea gradului de transparență al administrației publice locale

Programul 8.2.1.

Îmbunătățirea colaborării între mediul de afaceri și administrația publică locală

Măsuri:

- ⇒ *Promovarea parteneriatelor de tip public privat;*
- ⇒ *Organizarea periodică de consultări publice cu reprezentanții mediului de afaceri;*

Programul 8.2.2.

Îmbunătățirea colaborării între populație și administrația publică locală

Măsuri:

- ⇒ *Organizarea periodică de consultări publice cu populația;*

Programul 8.2.3.

Dezvoltarea serviciilor de e-administrație

Măsuri:

- ⇒ *Crearea unui sistem electronic de servicii publice la nivelul administrației publice locale; **

* Proiecte propuse a fi implementate la nivelul Zonei Metropolitane Oradea

PORTOFOLIUL DE PROIECTE

PROIECT 1. EXTINDEREA SISTEMULUI DE CANALIZARE	
Scopul proiectului	Îmbunătățirea condițiilor de trai ale locuitorilor comunei Borș și facilitarea desfășurării activităților economice prin furnizarea accesului la rețeaua de canalizare
Problema identificată	La sfârșitul anului 2010, lungimea rețelei de canalizare din comuna Borș era de 7 km, în condițiile în care lungimea rețelei de furnizare a apei potabile era de peste 3 ori mai mare (23 km). O altă problemă vis-à-vis de infrastructura tehnico-edilitară este lipsa unei stații de epurare la nivel local. Din acest motiv apar și o serie de probleme de mediu, determinate în principal de utilizarea foselor septice și a latrinelor. Acest proiect prevede realizarea rețelei de canalizare pe o lungime de 7,3 km, între satul Santăul Mic și Santăul Mare.
Buget estimat	5 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Infrastructură Mare 2014 - 2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Aparegio Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 2. AMENAJAREA DE NOI PARCURI ȘI SPAȚII DE JOACĂ PENTRU COPII	
Scopul proiectului	Îmbunătățirea amenajării spațiilor verzi și diversificarea posibilităților de petrecere a timpului liber la nivel local
Problema identificată	<p>Una din problemele întâmpinate de populația din comuna Borș este insuficiența spațiilor verzi și slaba diversitate a posibilităților de petrecere a timpului liber. În condițiile dezvoltării industriale, crearea de spații verzi devine o necesitate stringentă la nivel local. Mai mult decât atât, normele Uniunii Europene impun autorităților locale să asigure în intravilanul localităților un minim de 26 mp/locuitor, până la sfârșitul anului 2013.</p> <p>Prin acest proiect se urmărește crearea de 3 parcuri și spații de joacă pentru copii la nivel local în vecinătatea Căminului Cultural Borș, în satul Santăul Mare la Căminul de Bătrâni și în satul Sîntion.</p>
Buget estimat	0,25 mil. euro
Posibile surse de finanțare	<p>Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020</p> <p>Fondul de mediu</p> <p>Programul Operațional Infrastructură Mare 2014 - 2020</p> <p>Buget local</p>
Posibili parteneri	<p>Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea</p> <p>Consiliul Județean Bihor</p> <p>Agenția Județeană pentru Protecția Mediului Bihor</p> <p>Mediul de afaceri local</p>
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 3. AMENAJAREA DE ZONE DE AGREMENT	
Scopul proiectului	Creșterea atractivității turistice a comunei Borș prin dezvoltarea infrastructurii de agrement
Problema identificată	<p>Poziționarea comunei Borș la granița României cu Ungaria este un avantaj important și din punct de vedere turistic. În prezent, infrastructura turistică de la nivel local sunt este foarte puțin dezvoltată, astfel încât numărul turiștilor care înnoptează în comuna Borș este scăzut.</p> <p>Acest proiect prevede amenajarea a două zone de agrement la nivel local: Complex termal Borș și Zonă de agrement și pescuit la Vamă. În cazul Complexului termal Borș, proiectul vizează valorificarea resurselor de apă geotermală din comună. Cel de-al doilea proiect constă în reamenajarea pichetelor de grăniceri și amenajarea unei zone de agrement de 14 hectare care să includă și două lacuri de pescuit. Zona de agrement va include și spații de cazare.</p>
Buget estimat	9 mil. euro
Posibile surse de finanțare	<p>Fondul de mediu</p> <p>Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020</p> <p>Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020</p> <p>Buget local</p>
Posibili parteneri	<p>Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea</p> <p>Mediul de afaceri local</p>
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 4. EFECTUAREA DE ÎMPĂDURIRI	
Scopul proiectului	Îmbunătățirea calității mediului prin extindere suprafeței împădurite și diminuarea suprafeței terenurilor degradate
Problema identificată	Comuna Borș este una din localitățile componente ale Zonei Metropolitane Oradea cu cea mai scăzută suprafață de păduri. În contextul traficului intens din zonă, extinderea suprafețelor împădurite poate avea un impact semnificativ asupra mediului. Acest proiect prevede efectuarea de împăduriri pe o suprafață de 130 ha în satele Sîntion și Santăul Mare.
Buget estimat	0,6 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Fondul de mediu Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Ministerul Mediului și Pădurilor Consiliul Județean Bihor Agenția pentru Protecția Mediului Direcția Silvică a Județului Bihor Societatea civilă - în special ONG-urile de mediu
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 5. EFICIENTIZAREA ȘI ÎMBUNĂȚIREA SERVICIILOR DE COLECTARE A DEȘEURILOR MUNICIPALE RECICLABILE ȘI NERECICLABILE

Scopul proiectului	Modernizarea parcului auto al SC REOSAL SA, în vederea eficientizării activității și de a îmbunătăți serviciile oferite populației
Problema identificată	Mașinile de transport deșeuri și celelalte echipamente ale societății sunt învechite și necesită modernizare
Buget estimat	1,1 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Reosal Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 6. REGULARIZAREA CURSULUI CRIȘULUI MIC

Scopul proiectului	Consolidarea malului pe porțiunea Sântion - Borș în vederea regularizării cursului Crișului Mic
Problema identificată	Necesitatea consolidării malului aqviferului Crișul Mic pe porțiunea Sântion - Borș
Buget estimat	0,5 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Infrastructură Mare 2014 - 2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Aparegio Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor Administrația Bazinală a Apelor Crișuri
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 7. EFICIENTIZAREA ENERGETICĂ A CLĂDIRILOR PUBLICE

Scopul proiectului	Eficientizarea energetică a clădirilor publice
Problema identificată	Nu toate clădirile publice din cadrul comunei nu sunt reabilitate termic astfel se pierde o parte din energia termică prin pereții neizolate termic
Buget estimat	0,4 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Aparegio Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 8. CREARE UNEI INFRASTRUCTURI DE VIZITARE A SITULUI NATURA 2000, PĂDURICE SANTĂU

Scopul proiectului	Punerea în valoare a Sitului Natura 2000 Pădurice Santău, și îmbunătățirea gradului de conservare
Problema identificată	Situl nu este pusă în valoare astfel nu sunt promovate speciile din cadrul habitatului, respectiv nu este promovată într-un mod corespunzător necesitatea conservării biologice
Buget estimat	1 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Infrastructură Mare 2014 - 2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor Agenția pentru Protecția Mediului Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 9. CONSTRUIREA DE LOCUINȚE SOCIALE

Scopul proiectului	Diminuarea tendinței migraționiste a populației din comuna Borș, asigurarea unui serviciu de chirie persoanelor care au pierdut locuința în urma unor retrocedări
Problema identificată	Persoanele care sunt evacuate pe motivul retrocedării unor imobile nu au locuințe, astfel rămân pe străzi
Buget estimat	1,4 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Agenția Națională pentru Locuințe
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 10. CONSTRUIREA DE LOCUINȚE SOCIALE PENTRU TINERI

Scopul proiectului	Diminuarea tendinței migraționiste a tinerilor din comuna Borș
Problema identificată	Una din măsurile de stopare a migrației tinerilor din comuna Borș o reprezintă construirea de locuințe ANL, unul din programele existente în prezent fiind cel al locuințelor pentru tineri, destinate închirierii. Acesta se adresează tinerilor cu vârste între 18-35 de ani, care nu își permit să cumpere un apartament sau să închirieze o locuință de pe piața liberă. Acest proiect prevede reabilitarea fostei cazărmi din localitatea Santăul Mic și transformarea acesteia în locuințe pentru tineri. Apartamentele vor rămâne în proprietatea comunei, urmând a fi închiriate tinerilor căsătoriți la prețuri care să îi încurajeze să rămână în comună.
Buget estimat	0,6 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Agenția Națională pentru Locuințe
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 11. CONSTRUIREA DE LOCUINȚE PENTRU SPECIALIȘTI

Scopul proiectului	Diminuarea tendinței migraționiste a specialiștilor din comuna Borș și creșterea calității serviciilor furnizate populației
Problema identificată	Acest proiect se adresează specialiștilor din comună care își desfășoară activitatea în anumite domenii. Vor putea beneficia de aceste locuințe personalul didactic, medicii, asistenții medicali și polițiștii. Proiectul prevede construirea a 4 locuințe pentru specialiști. Locuințele construite vor aparține domeniului public, nu vor putea fi vândute și vor fi administrate, în condițiile legii, de Primăria Comunei Borș.
Buget estimat	0,12 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Agenția Națională pentru Locuințe Mediul de afaceri
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 12. CONSTRUIREA, AMENAJAREA ȘI DOTAREA UNEI CREȘE

Scopul proiectului	Reducerea gradului de îmbătrânire a populației de la nivel local
Problema identificată	Conform Institutului Național de Statistică, în comuna Borș, în anul 2010, existau 204 copii cu vârsta cuprinsă între 0-4 ani. În lipsa unei creșe la nivel local, părinții întâmpină dificultăți vis-à-vis de reîntoarcerea la locul de muncă odată cu finalizarea concediului de maternitate/paternitate. În cadrul acestui proiect se intenționează construirea, amenajarea și dotarea unei creșe cu o capacitate de 25 copii. În cadrul accesării de fonduri prin Programul Național de Dezvoltare a Infrastructurii lansat de MDRT, autoritățile publice locale beneficiare ale investițiilor sunt cele care identifică terenul pe care vor fi amplasate construcțiile, urmând ca, la finalizarea investiției, să realizeze dotările tehnico-edilitare.
Buget estimat	0,08 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Ministerul Educației
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 13. CREAREA UNUI CENTRU DE COPII

Scopul proiectului	Asigurarea cu personal calificat a copiilor orfani și reintegrarea lor în societate
Problema identificată	La nivelul comunei este necesară realizarea unui centru pentru îngrijirea copiilor orfani și reintegrarea acestora în societate
Buget estimat	0,08 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Consiliul Județean
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 14. REABILITAREA CENTRELOR MEDICALE

Scopul proiectului	Îmbunătățirea serviciilor medicale, asigurarea unui sistem sanitar performant
Problema identificată	Centre medicale învechite la nivelul comunei care nu permit asigurarea unor servicii medicale
Buget estimat	0,4 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Ministerul Sănătății
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 15. SPRIJINIREA ÎNTĂRII LEGĂTURILOR DINTRE ZONELE TRANSFRONTALIERE

Scopul proiectului	Schimburi de experiență în domeniile industrie, agricultură, turism, dar și celelalte sectoare industriale
Problema identificată	Necesitatea unui knowhow actualizat cu privire la domeniile industrie, agricultură, turism, dar și celelalte sectoare industriale. Necesitatea unor întâlniri prin care se pot efectua schimburi de experiență cu alte comunități.
Buget estimat	0,25 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Mediul de afaceri local
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 16. DEZVOLTAREA ȘI REABILITAREA SISTEMULUI EDUCATIONAL

Scopul proiectului	Largirea ofertei școlare cu clase liceale, dezvoltarea factorului uman din învățământ (cadre didactice), dezvoltarea spiritului comunitar în școli
Problema identificată	Necesitatea îmbunătățirii educației
Buget estimat	0,5 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Unitățile educaționale de la nivel local Inspectoratul Județean Școlar Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 17. CONSTRUIREA DE PISTE PENTRU BICICLIȘTI	
Scopul proiectului	Fluidizarea traficului la nivel local și reducerea poluării cauzată de traficul auto
Problema identificată	<p>În comuna Borș nu sunt amenajate piste pentru bicicliști, deși acestea ar facilita mobilitatea populației ce traversează comuna, ar ajuta la fluidizarea traficului și la protecția mediului prin reducerea emisiilor de gaze provocate de autovehicule.</p> <p>Prin acest proiect se urmărește amenajarea de piste pentru bicicliști pe traseul Santăul Mare - Borș (Parcul Industrial), lungimea estimată necesară fiind de 7,6 km. Totodată, poate fi implementată și o a doua etapă a acestui proiect care să prevadă conectarea comunei de municipiul Oradea.</p>
Buget estimat	6,4 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Fondul de mediu Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 18. REALIZAREA DRUMULUI TRANSFRONTALIER BORȘ - NAGYKEREKI

Scopul proiectului	Îmbunătățirea relațiilor de cooperare socio-economică între comuna Borș și localitățile învecinate din Ungaria
Problema identificată	Comuna Borș este situată la o distanță de circa 8 km de localitatea Nagykereki din Ungaria, între cele două comune neexistând o legătură directă. Realizarea unui drum transfrontalier care să lege cele două localități ar duce la reducerea gradului de izolare a localităților din zonă pe ambele părți ale graniței în vederea deschiderii unei noi legături rutiere peste graniță. Legătura va fi funcțională numai în urma intrării României în spațiul Schengen, în cadrul proiectului nefiind prevăzut a se realiza un punct de trecere a graniței. Acest proiect prevede realizarea unui drum de 1,5 km și a unei piste de biciclete între comuna Borș și Nagykereki (până la graniță).
Buget estimat	0,5 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Administrația publică locală Kismarja Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 19. AMENAJAREA UNUI SENS GIRATORIU ÎN FAȚA PARCULUI INDUSTRIAL BORȘ

Scopul proiectului	Fluidizarea circulației pe E60 la intrarea în Parcul Industrial Borș
Problema identificată	Parcul Industrial Borș este situat pe teritoriul comunei în vecinătatea Drumului European E60, la circa 2 km de punctul vamal Borș, cel mai important punct de trecere al frontierei romano-ungare. Tocmai din acest motiv, traficul de pe E60 este foarte intens, ceea ce face ca intrarea și ieșirea din Parcul Industrial să se realizeze cu dificultate. Acest proiect prevede amenajarea unui sens giratoriu la intrarea la fabrica Celestica din Parcul Industrial Borș, impactul fiind atât asupra fluidizării traficului, cât și asupra reducerii ratei accidentelor rutiere din zonă.
Buget estimat	0,3 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 20. AMENAJAREA DE ZONE DE PARCARE ÎN LOCALITATEA SÎNTION

Scopul proiectului	Creșterea calității vieții populației prin îmbunătățirea calității serviciilor publice
Problema identificată	Satul Sîntion este situat în vecinătatea drumului european E60, fapt ce a contribuit semnificativ la dezvoltarea economică a localității. Una din necesitățile locale, generate în special de traficul intens din zonă, este amenajarea de zone de parcare. Astfel, prezentul proiect propune amenajarea unui spațiu de parcare cu o capacitate de 80 locuri.
Buget estimat	0,08 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Mediul de afaceri local
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 21. CONSTRUIREA UNOR TRIBUNE ÎN LOCALITĂȚILE BORȘ ȘI SÂNTION

Scopul proiectului	Îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a activităților sportive și evenimentelor cultural-artistice de la nivel local
Problema identificată	În comuna Borș au loc anual mai multe evenimente culturale cu specific local, precum: Balul strugurilor, Zilele Apei și Pământului, Zilele Comunei, Zilele Sportului, Balul carnavalului, etc. Totodată, la nivel local activează două formații de dans amatoare: formația de dans popular „Galagonya” în satul Borș și formația de majorete „Margareta” din Sântion. În cadrul acestui proiect se urmărește construirea a două tribune cu o capacitate de 300 persoane în localitățile Borș și Sântion.
Buget estimat	0,05 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Mediul de afaceri
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 22. EXTINDEREA GRUPULUI ȘCOLAR AGROINDUSTRIAL "TAMAȘI ARON"

Scopul proiectului	Îmbunătățirea calității serviciilor publice de învățământ din comuna Borș prin asigurarea condițiilor corespunzătoare de desfășurare a actului educațional
Problema identificată	Conform Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, în anul 2010, în comuna Borș funcționa o unitate de învățământ preuniversitar și 6 structuri de învățământ (fără personalitate juridică): 4 grădinițe cu program normal, o școală cu clasele I-IV și o școală cu clasele I-VIII. Având în vedere trendul ascendent al populației școlare în ultimii ani, ar fi necesară o extindere a infrastructurii de învățământ. Prezentul proiect propune extinderea Grupului Școlar Agroindustrial "Tamași Aron" cu un corp de clădire (atelier) care să aibă o capacitate de 100 elevi.
Buget estimat	0,5 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Unitățile educaționale de la nivel local Inspectoratul Județean Școlar Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 23. MODERNIZAREA DRUMURILOR DE ACCES LA EXPLOATAȚII AGRICOLE

Scopul proiectului	Îmbunătățirea competitivității sectorului agricol prin atingerea standardelor de calitate impuse de Uniunea Europeană
Problema identificată	Comuna Borș se remarcă prin potențialul agricol existent, 81% din fondul funciar fiind destinate utilizării agricole. Reabilitarea și modernizarea drumurilor de exploatare ar reprezenta crearea de rute alternative pentru traficul agricol din comună. Acest proiect constă în modernizarea a 40 km de drumuri de acces la exploatații agricole în toate satele componente.
Buget estimat	1,3 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 24. MODERNIZAREA DRUMURILOR COMUNALE

Scopul proiectului	Îmbunătățirea accesibilității rutiere în comuna Borș prin reabilitarea și extinderea drumurilor publice
Problema identificată	Lungimea totală a drumurilor publice din comuna Borș este de 44 km, din care 81,8% se află în administrarea autorității publice locale (36 km). Din lungimea totală a drumurilor comunale, conform Primăriei Borș, 97,2% reprezintă drumuri asfaltate, și 2,8% drumuri de piatră. Este însă necesară efectuarea unor lucrări de modernizare a drumurilor comunale în toate satele componente ale comunei.
Buget estimat	0,3 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 25. REABILITAREA ACCESULUI PIETONAL

Scopul proiectului	Îmbunătățirea siguranței rutiere în special prin amenajarea trotuarelor și acceselor pietonale
Problema identificată	Număr și calitatea scăzută a accesului pietonal în cadrul comunei. Lipsa trotuarelor corespunzătoare, în condițiile intensificării traficului rutier, poate să pună în pericol siguranța peșonilor
Buget estimat	5 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 26. REALIZAREA TRANSPORTULUI PUBLIC ÎNTRE BORȘ ȘI ORADEA

Scopul proiectului	Îmbunătățirea serviciilor de transport public între Oradea și comuna Borș prin îmbunătățirea infrastructurii și dotarea cu autovehicule de transport
Problema identificată	Este necesară efectuarea unor investiții în infrastructura de transport (ex. amenajarea de stații) și achiziționarea de autovehicule noi în vederea transportului persoanelor
Buget estimat	0,7 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 27. EXTINDEREA ALIMENTARII CU APA, GAZ, REȚEA ELECTRICĂ

Scopul proiectului	Extinderea utilitatilor in zonele unde acestea sunt slab dezvoltate si in zonele industrial si urbane. Creșterea gradului de acoperire a comunei cu rețeaua de apă, gaz și rețea electrică
Problema identificată	Există zone în cadrul comunei în care nu sunt asigurate corespunzător serviciile de furnizare de apă potabilă, gaz și electricitate
Buget estimat	2 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Infrastructură Mare 2014 - 2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 28. MODERNIZAREA SISTEMULUI DE APA, ENERGIE ELECTRICA SI GAZ

Scopul proiectului	Modernizarea rețetelor de utilități in zonele unde acestea sunt învechite. Menținerea gradului de acoperire a comunei cu rețeaua de apă, gaz și rețea electrică
Problema identificată	Există zone în cadrul comunei în care nu sunt asigurate corespunzător serviciile de furnizare de apă potabilă, gaz și electricitate
Buget estimat	2 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul Operațional Infrastructură Mare 2014 - 2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 29. CREAREA UNEI BAZE SPORTIVE LA SANTĂUL MIC

Scopul proiectului	Construirea unei baze sportive multifuncționale cu anexele aferente în vederea asigurării infrastructurii necesare pentru activitățile de sport, respectiv creșterea nivelului de trai
Problema identificată	Lipsa unei infrastructurii de sport adecvat.
Buget estimat	018 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Programul Operațional Regional 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor
Perioada de implementare	2014-2020

PROIECT 30. CONSTRUIREA UNUI INCUBATOR DE AFACERI IN PARCUL INDUSTRIAL BORS

Scopul proiectului	Construirea unui incubator de afaceri in Parcu Industrial Bors pentru atragerea investitorilor straini si autorhtoni
Problema identificată	Necesitatea atragerii investițiilor și stimularea activității economice. Necesitatea unui incubator de afaceri.
Buget estimat	0,7 mil. euro
Posibile surse de finanțare	Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria 2014-2020 Buget local
Posibili parteneri	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea Consiliul Județean Bihor Mediul de afaceri
Perioada de implementare	2014-2020

2.1.4. Mecanismul de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei de dezvoltare

Mecanismul de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei de dezvoltare are drept scop atât aprecierea gradului de realizare al activităților propuse de document, per ansamblu, cât și fundamentarea eventualelor revizui și modificări ale direcțiilor de dezvoltare, obiectivelor, țințelor, planurilor de măsuri și acțiuni. Monitorizarea și evaluarea implementării strategiei va fi realizată în permanență și va consta în verificarea implementării activităților și programelor realizate, corelarea rezultatelor obținute cu obiectivele propuse, colectarea datelor necesare pentru popularea bazei de date a indicatorilor de monitorizare și evaluare etc. Pe lângă evaluarea activității de implementare a strategiei, această activitate contribuie la o îmbunătățire a coordonării proiectelor realizate în profil teritorial.

Activitatea de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei de Dezvoltare a Comunei Borș este similară celor din celelalte unități teritorial-administrative din Zona Metropolitană Oradea. La nivel metropolitan, activitatea de monitorizare și evaluare va sintetiza rezultatele locale, adăugând informații privind proiectele metropolitane.

Informațiile activității de monitorizare și evaluarea a implementării strategiei vor fi prezentate sub forma unui raport, la o perioadă stabilită la nivel metropolitan (se recomandă ca această perioadă să nu fie mai mică de 1 an), în baza unui șablon de raportare, structurat pe capitole relevante (ex: activități realizate în perioada de raportare, rezultate obținute, stadiul dezvoltării socio-economice în comparație cu perioada inițială, gradul de realizare a proiectelor propuse etc.). Ca unitate de monitorizare, Primăria Comunei Borș își va delega un raportor care va elabora raportul periodic. Rapoartele din teritoriu se centralizează și se publică la nivel metropolitan de către A.D.I. Zona Metropolitană Oradea.

O altă modalitate de raportare utilizată la nivel metropolitan este utilizarea secțiunii dedicate de pe Platforma de comunicare și management realizată în cadrul proiectului, care facilitează monitorizarea proiectelor desfășurate în Zona Metropolitană Oradea. Aplicația permite crearea coordonatelor de acces personalizate pentru fiecare unitate de raportare (raportor), pentru a putea publica date cât mai exacte cu privire la proiectele teritoriale. Platforma conține o opțiune de generare automată sub forma unei baze de date a raportului cu privire la situația proiectelor desfășurate la un moment dat.

La perioade mai mari de timp (3-5 ani) sau în cazul unor schimbări socio-economice sau administrative majore, se recomandă să se efectueze o revizuire a documentului strategic. Orientativ, se recomandă o reactualizare a portofoliului de proiecte în anul 2013 (în momentul în care există informații complete cu privire la finanțările structurale disponibile pentru următoarea perioadă de programare). O altă revizuire este recomandată la sfârșitul anului 2015-începutul anului 2016, când vor fi finalizate toate proiectele finanțate din fonduri europene din perioada actuală de programare și când, conform previziunilor actuale, programele de finanțare din perioada următoare de programare vor fi deja demarate.

SET DE INDICATORI DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

1. CONDIȚII DE LOCUIRE	
1.A. Intensitatea de locuire	
indicatori	modalitate de calcul
1.1. Intensitatea de locuire	=Suprafața intravilană / suprafața totală * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
1.2. Densitatea urbană	=Populația / suprafața intravilană; u.m.: locuitori/km ² ; sursa: INS, DJS;
1.B. Mediu	
indicatori	modalitate de calcul
1.3. Spații verzi pe cap de locuitor	=Suprafața spațiilor verzi amenajate / populație totală; u.m.: m ² /locuitor; sursa: INS, DJS;
1.4. Ponderea spațiilor verzi din suprafața urbană totală	=Suprafața spațiilor verzi amenajate / suprafața totală * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
1. C. Locuințe	
indicatori	modalitate de calcul
1.5. Gradul de solicitare a teritoriului pentru locuire	=Suprafața locuințelor / suprafața intravilană *1000; u.m.: m ² / 1000 m ² ; sursa: INS, DJS;
1.6. Densitatea locuințelor	=Număr de locuințe / suprafața intravilană; u.m.: locuințe/km ² ; sursa: INS, DJS;
1.7. Disponibilitatea locuințelor	=Suprafața locuibilă existentă / populație totală; u.m.: m ² locuințe / locuitor; sursa: INS, DJS;
1.8. Suprafața medie a unei locuințe	= Suprafața locuibilă existentă / locuințe existente; u.m.: m ² ; sursa: INS, DJS;
1.9. Număr mediu de camere al unei locuințe	= Camere pentru locuit existente / locuințe existente; u.m.: camere; sursa: INS, DJS;
1.10. Suprafața medie a unei camere pentru locuit	= Suprafața locuibilă existentă / camere pentru locuit existente; u.m.: m ² ; sursa: INS, DJS;

2. INFRASTRUCTURĂ FIZICĂ	
2. A. Drumuri	
indicatori	modalitate de calcul
2.1. Densitatea străzilor	=Lungimea străzilor / suprafața totală; u.m.: km drum/km ² ; sursa: INS, DJS;
2.2. Gradul de modernizare a străzilor	=Lungimea străzilor modernizate / lungimea totală a străzilor * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
2. B. Utilități	
indicatori	modalitate de calcul
2.3. Densitatea rețelei de distribuție a apei potabile	=Lungimea rețelei de distribuție a apei / suprafața intravilană; u.m.: km rețea/km ² ; sursa: INS, DJS;
2.4. Gradul de utilizare a capacității de producere a apei	=Capacitatea totală de producere a apei / cantitatea de apă consumată * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
2.5. Gradul de conectare la rețeaua de canalizare	=Gospodării conectate / Numărul total de gospodării; u.m.: % sursa: INS, DJS;
3. DEMOGRAFIE ȘI FORȚĂ DE MUNCĂ	
3. A. Populație	
indicatori	modalitate de calcul
3.1. Densitatea populației	=Populația totală / suprafața totală; u.m.: locuitori/km ² ; sursa: INS, DJS;
3.2. Rata de dependență demografică	=Numărul persoanelor în afara vârstei legale de muncă / Numărul persoanelor în vârstă legală de muncă * 1000; u.m.: ‰; sursa: INS, DJS;
3.3. Rata sporului natural	=Soldul sporului natural / populație totală * 1000; u.m.: ‰; sursa: INS, DJS;
3.4. Rata de fertilitate	=Numărul nou-născuților vii / populație feminină în vârstă fertilă * 1000; u.m.: ‰; sursa: INS, DJS;
3.5. Rata sporului migrator intern	=Soldul schimbărilor de domiciliu / populație totală * 1000; u.m.: ‰; sursa: INS, DJS;

3. B. Forță de muncă	
indicatori	modalitate de calcul
3.6. <i>Rata de ocupare a forței de muncă</i>	=Populația ocupată / resurse de muncă; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
3.7. <i>Rata de înlocuire a forței de munca</i>	=Numărul persoanelor sub vârsta legală de muncă (0-14 ani) / o treime din numărul persoanelor aflate în vârstă legală de muncă * 1000; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
4. NIVEL DE TRAI	
indicatori	modalitate de calcul
4.1. <i>Durata medie a vieții</i>	=numărul total de om-ani trăiți de întreaga populație / numărul de supraviețuitori în vârstă de 0 ani; u.m.: ani; sursa: INS, DJS, pe baza tabelelor de mortalitate;
4.2. <i>Vârsta medie a soților - feminin</i>	=suma căsătoriilor înregistrate pe fiecare vârstă ponderate cu vârstele pentru care s-au înregistrat căsătorii / suma totală a vârstelor anuale nupțiabile; U.m.: ani; sursa: INS, DJS;
4.3. <i>Rata mortalității infantile</i>	=numărul deceselor infantile / numărul născuților vii * 1000; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
4.4. <i>Gradul de dotare cu autoturisme</i>	=numărul autoturismelor înmatriculate / populația totală * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS, Poliția Rutieră;
4.5. <i>Suprafața medie a unei locuințe terminate</i>	= Suprafața locuibilă a unei locuințe terminate / număr de locuințe terminate; u.m.: m ² ; sursa: INS, DJS;
4.6. <i>Consum casnic mediu lunar de apă</i>	=Cantitatea de apă potabilă distribuită lunar populației existente / populație totală; u.m.: m ³ / locuitor; sursa: INS, DJS;
4.7. <i>Gradul de acoperire cu abonamente TV</i>	=numărul abonamentelor TV / populația totală * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
5. ECONOMIE	
5. A. Activitate economică generală	
indicatori	modalitate de calcul
5.1. <i>Rezultatul financiar al mediului de afaceri</i>	=Cifra de afaceri a unităților locale / populația totală; u.m.: lei / locuitor; sursa: INS, DJS;

5.2. Densitatea IMM	Numărul total al IMM / populație totală * 1000; u.m.: ‰; sursa: INS, DJS;
5.3. Ponderea sectorului privat în economia locală	=Număr de salariați din sectorul privat / Număr total de salariați * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
5.4. Ponderea populației ocupate în activități neagricole din totalul populației ocupate	=Populație ocupată în activități neagricole / Populație ocupată * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
5.5. Ponderea consumului industrial de apă	Consum industrial de apă / consum total de apă * 100; U.m. %; sursa: INS, DJS;
5. B. Construcții	
indicatori	modalitate de calcul
5.6. Locuințe noi	=Suprafața locuințelor pentru care s-a obținut autorizație de construcție / populația totală * 1000; u.m.: m ² /1000 loc; sursa: INS, DJS;
5.7. Clădiri noi, altele decât locuințe	=Suprafața clădirilor, altele decât locuințe, pentru care s-a obținut autorizație de construcție / populația totală * 1000; u.m.: m ² /1000 loc; sursa: INS, DJS;
5. C. Turism	
indicatori	modalitate de calcul
5.8. Mărimea medie a unei unități de cazare turistică	=Capacitatea de cazare existentă / unități de cazare existente; u.m.: locuri; sursa: INS, DJS;
5.9. Densitatea locurilor de cazare existente	=Capacitatea de cazare existentă / suprafața intravilană; u.m.: locuri/km ² ; sursa: INS, DJS;
5.10. Indicele de utilizare netă a capacității de cazare	=Capacitatea de cazare în funcțiune / înnoptări turistice * 1000; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
6. SERVICII PUBLICE	
6. A. Sănătate	
indicatori	modalitate de calcul
6.1. Disponibilitatea personalului medical calificat	=Personal medico-sanitar calificat / populația totală * 1000; u.m.: personal calificat / 1000 locuitori; sursa: INS, DJS; DSP;
6.2. Densitatea cabinetelor medicale de familie	=Cabinete medicale de familie / populația totală * 10.000; u.m.: cabinete medicale de familie / 10.000 locuitori; sursa: INS, DJS; DSP;
6.3. Densitatea farmaciilor	=Farmacii / populația totală * 10.000; u.m.: farmacii / 10.000 locuitori;

	sursa: INS, DJS; DSP;
6. B. Educație	
indicatori	modalitate de calcul
6.4. Dotarea cu TIC a unităților de învățământ	=Numărul PC-urilor deținute de unitățile de învățământ / populația școlară * 1000; u.m.: PC-uri / 1.000 elevi; sursa: INS, DJS;
6.5. Capacitatea unităților de învățământ	= Populația școlară / săli de clasă și cabinete; u.m.: elevi / sală; sursa: INS, DJS, ISJ;
6.6. Gradul de solicitare a cadrelor didactice	=Numărul elevilor din învățământul primar și gimnazial / numărul cadrelor didactice din învățământul primar și gimnazial u.m.: elevi / cadru didactic; sursa: INS, DJS, ISJ;
6. C. Cultură	
indicatori	modalitate de calcul
6.7. Indicele de cuprindere la lectură	=Numărul abonaților bibliotecilor publice / populația totală; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
6.8. Indicele de circulație a documentelor	=Volume eliberate / volume existente în bibliotecile publice * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
6.9. Indicele de lectură a cititorilor	=Volume eliberate / cititori în bibliotecile publice * 100; u.m.: %; sursa: INS, DJS;
6.10. Capacitatea sălilor de spectacole	=Locuri disponibile în săli de spectacole / populația totală * 10.000; u.m.: locuri / 10.000 locuitori; sursa: INS, DJS;